

**laiškas
lietuviams**

lapkritis/november 1981

ADVENTO VAINIKAS	325	Anicetas Tamošaitis, S.J.
LIURDAS — SVARBIAUSIA STEBUKLŲ VIETA	327	Juozas Vaišnys, S.J.
VYTAUTO MACERNIO EILERAŠCIAI	330	Vytautas Mačernis
GENETINOS ŽMOGAUS ŠAKOS	331	Anicetas Tamošaitis, S.J.
LAISKAS LIETUVIAMS IŠ SINAJAUS DYKUMOS	334	Nijolė Jankutė
“NUSIRAMINKITE, TAI AŠ, NEBIJOKITE”	337	Chiara Lubich
ŽMOGAUS GYVENIMO PRASME	338	A. Mauragis
AKMUO IR SAPNAS	340	Andrius Valevičius, S.J.
KĄ GALVOTI APIE VISUOTINĮ TVANĄ?	341	J. E.
LIETUVIŲ MOKSLO DRAUGIJA VILNIUJE	344	Jonas Miškinis
MIRTIS	347	Aleksandras Kelmietis
ISSIZADEJAU VAIKO ...	348	Vytautas Kasniūnas
VAIKŲ KNYGA SUAUGUSIEMS	351	J. V.
AŠTUNTASIS LITUANISTIKOS SEMINARAS	353	Juozas Vaišnys, S.J. ir studentai
TĖVYNĖJE	355	Gediminas Vakarīs
KALBA	358	Juozas Vaišnys, S.J.
TRUMPAI IŠ VISUR	359	J. Pr.

Sio numerio iliustracijos: viršelis — Algirdo Grigaičio, 326 psl. — Algimanto Kezio, S.J., 335 ir 336 psl. — Nijolės Jankutės, 342 ir 343 psl. — Donato Slavicko.

“Laiškai Lietuviams”—Letters to Lithuanians—is published monthly except July and August, when bi-monthly. Its publishers and owners are the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., a non-profit religious society approved by the Roman Catholic Church. The editor is Rev. Joseph Vaišnys, S.J. The managing editor is Mrs. Al. Likander. The offices of editors, publishers and management are located at 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. In the preceding 12 months “Laiškai Lietuviams” averaged a press run of 2650 copies. Total distribution—2625 copies, mail subscription—2590, free distribution—35. None (0) distributed to news agents and none (0) sold through dealers, and leftovers—25. Annual subscription—\$8.00, single copy is 80¢. Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

Laiškai lietuviams

1981 / LAPKRITIS - NOVEMBER / VOLUME XXXII, NO. 10

ADVENTO VAINIKAS

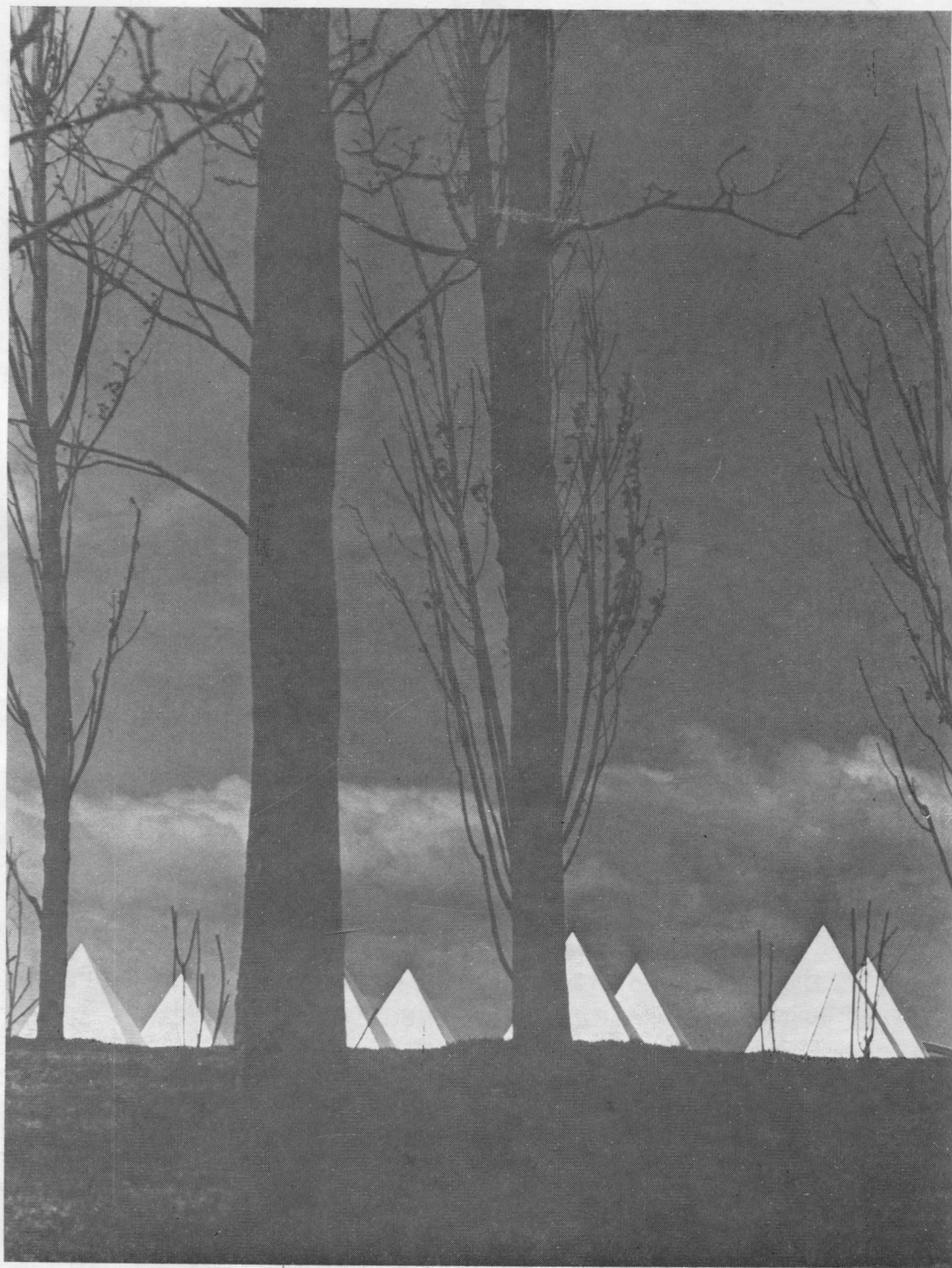
ANICETAS TAMOŠAITIS, S.J.

Artėjant arba prasidedant gruodžiui, ateina šventasis advento metas. Daugelyje šalių bažnyčios tada pasipuošia jo simboliu — dailiai nuo lubų pakabintu vainiku su keturiomis žvakėmis, tartum pranešti, kad už keturių savaitių ateis džiugus Kūčių vakaras ir Kristaus gimimo šventė. Šis advento vainikas bažnyčioje, kur mūsų dvasia atsiskleidžia mąstymui, gali jai nemažą pasakyti.

Kai tokiu būdu mąstydami į vainiką žvelgiame, matome, kad jis vaizduoja ir Dievą, ir žmogų, ir daiktus. Dievą vaizduoja tuo, kad vainike, kuris apskritas, mes nematome nei galo, nei pradžios — kaip Visagalyje, kuris visada buvo, visada bus, kuriame nėra nei praeities, nei dabarties, bet visa apimta vienos džiugios, niekada nesibaigiančios dabarties. Toliau, vainikas vaizduoja mus pačius. Būdamas apskritas, aprašė ratą: iš vienos vietos prasidėjęs, vėl į tą pačią vietą grįžo. Gal ne taip yra ir su mumis? Mes esame išėję iš Dievo rankų ir po šio žemės gyvenimo vėl esame skirti pas jį grįžti. Pagaliau vainikas vaizduoja ir mus supančius gamtos bei pasaulio daiktus. Vainikas gražus. Bet tai, iš ko jis padarytas, — lapai, šakutės, žiedai, — nesusirišo į jį patys, o buvo nuskinti ir surišti vainiką pynusių rankų. Taip yra ir su daiktais, kurie mus supa: jie atsirado ne patys, kaip klaidingai teigia Dievą neigiantys ateistai, bet buvo padaryti Kūrėjo rankų.

Gal todėl, kad vainikas savo pavidalu ir kilme toks prasmingas, jis žmonių pasirenkamas išreikšti savo kilniausiems vidiniams jausmams. Bene svarbiausia, vainikas jiems reikšti naudojamas trimis atvejais: puošiant, gerbiant ir bebaigiant.

Viena, vainikas naudojamas *puošimui*. Žiūrėk, mergaitė nueis į pievą ar šilą, kur auga lauko gėlių, tai jos pirštai ir imasi pinti vainiką, kurį deda

Lapkritis

Algimanto Kezio, S.J., nuotr.

sau ar draugėms ant galvos puošimui. "Vainikėlį pyniau, ant galvelės dėjau", dainuoja liaudis. Vainikais šventiškomis progomis puošiamos menės, salės, pastatai. Savime aišku, vainikas, mūsų šalyje iš rūtų, puošia jungtinių dieną jaunąją. Antra, vainikas naudojamas *gerbimui*. Čikagos Jaunimo centro sodelyje įvairiomis minėjimo progomis padedamas vainikas prie laisvės kovų paminklo pagerbti žuvusiems už mūsų tėvynę. Panašiai parodome pagarbą savo brangiems asmenims kapinėse. Laurų vainiku nuo senovės buvo pagerbiami pasižymėję rašytojai, ypač poetai. Trečia, vainikas naudojamas *baigimui*. Lietuvoje, baigus statyti namą, kai viršuje jau būdavo sudėti gegnės ir grebėstai, ant karties darbininkai iškeldavo vainiką. Ankstyvesniais laikais, kai būdavo švenčiamos rugiapjūtės pabaigtuvės, darbininkai pareidavo namo su daina ir iš rugių varpų nupintu vainiku. Vainiko ryšys su baigimu tiesiog įsiaudęs į žmonijos priežodžius. Romėnai sakydavo: *Finis coronat opus* — pabaiga vainikuoja darbą.

Adventas, kaip pats žodis sako, reiškia atėjimą — Dievo žadėtojo Mesijo. Senojo Testamento žmonės laukė Kristaus ateinant į žemę. Naujajame Testamente, kadangi Kristus į žemę jau atėjo, advento metu laukiame arba, tiksliau, žadiname savyje ilgesį, kad Kristus giliau ateitų į mūsų gyvenimą. Advento vainikas, kaip sakytą, vaizduoja mus pačius. Todėl jis gali mums patarti, kaip Viešpačiui Kristui leistina giliau į savo gyvenimą ateiti — pagal anuos tris tikslus, kuriems vainikas naudojamas.

Viena, sakėme, vainikas naudojamas puošimui. Ar norime, ar ne, mes savo veiksmais, žodžiais, mintimis ir planais piname savo gyvenimo vainiką. Todėl advento metu nebloga pažvelgti, ar į tą mūsų gyvenimo vainiką neįsipina visokių negražių žabų, stagarų, šiaudų, virvagalių, trumpai, kokio nors laužo ir griozdo, kuriems vainike ne vieta, nes ji doko, gadina puošnumą.

Antra, sakėme, vainikas naudojamas gerbimui. Aišku, reikia žiūrėti, kad vainike nebūtų, kas jį bjaurioja. Bet to neužtenka. Vainiko vertingumą nustato ne tai, ko jame

nėra, bet jame esančios gėlės ir žalumynai. Kitais žodžiais, svarbu ne tik vengti to, kas bloga, bet ir daryti daug gerų darbų. Advento metas yra gera proga ryžtis jį į savo gyvenimo vainiką įpinti kiek galima gausiau, kad būtų kiek galima daugiau pagerbtas Dievas, pagal gražų mūsų Atpirkėjo linkėjimą Kalno pamoksle: "Taip tešviečia jūsų šviesa žmonių akivaizdoje, kad jie matytų jūsų gerus darbus ir šlovintų jūsų Tėvą danguje".

Trečia, sakėme, vainikas naudojamas baigimui. Žinome, kad daug kur kas daryti nebaigta. Taip yra ir su atpirkimo darbu, kuris Kristaus žemėje dar nėra baigtas, bet tebetęsimas. Šiam savo darbui tęsti — didžiai mūsų garbei — jis imasi talkon žmones. O buvo ir tebėra atperkama kentėjimu. Todėl advento metu gera pažvelgti, kaip mes savo gyvenime pasitaikančią kančią priimame. Jei į mūsų gyvenimo vainiką Dievo pirštai tarpais nepašykšti įpinti kentėjimo, stenkimės prieš tas kančios gėles nespurdėti, o jas priimti, nes ko gera aname pasaulyje pamatysime, kad iš visų kitų tame mūsų gyvenimo vainike šios buvo vertingiausios.

LIURDAS — SVARBIAUSIA STEBUKLŲ VIETA

JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Į ateinančią "Laiškų lietuviams" ekskursiją, daugeliui prašant, įjungiamo ir Liurdą. Tai svarbiausia stebuklų vieta pasaulyje. Yra žmonių, kurie nenori girdėti apie stebuklus, nes mano, kad tai yra tokie pat ne-realūs dalykai kaip ir pasakos. Tie žmonės, nors ir tikėtų, negali savęs laikyti tikrais krikščionimis, nes krikščionybė yra paremta stebuklais. Iš stebuklų mes žinome, kad Kristus buvo Dievas, stebuklais įrodomas žmogaus šventumas, stebuklai kalba ir apie tos Bažnyčios tikrumą, kurioje jie vyksta. Kristus, gyvendamas šioje žemėje, padarė daug stebuklų, norėdamas įrodyti, kad jis yra Dievo siųstasis Mesijas. Didžiausias stebuklas — jo prisikėlimas iš mirties.

Stebuklas, galima sakyti, yra išimtis iš pastovių gamtos įstatymų. Stebukle visuomet kas nors įvyksta ne pagal gamtos dėsnius, todėl stebuklą gali daryti tik gamtos Kūrėjas ir Valdovas — Dievas. Žmogus gamtos dėsnių pakeisti negali. Jis gali veikti, tik savo veiksmui pritaikydamas gamtos dėsnius. Stebukle žmogus pamato, kad čia pasireiškia jėga, aukštesnė už gamtą ir jos įstatymus. Tad stebuklas žmogui yra paprasčiausias, bet ir aiškiausias dievybės įrodymas.

Visais laikais stebuklai vyko ir tebevyksta. Mes turime tikėti daug tiesų, kurių nei savo jausmais nepajuntame, nei protu nesuprantame. Turime tikėti tik dėl to, kad Dievas tai pasakė ir nori, kad mes tikėtume. Dievas savo stebuklais mums nuolat primena, kad jis yra, kad jis yra išmintingas ir galingas, kad juo reikia tikėti ir pasitikėti. Stebuklas mums yra ypatinga Dievo dovana, ypatingas jo meilės pasireiškimas. Jis, galima sakyti, stebuklais žmogų traukte traukia prie savęs, prie savo mokslo, prie savo tiesų.

Neteisinga būtų manyti, kad mūsų laikais įvyksta daug mažiau stebuklų, negu pirmaisiais amžiais. Gal taip atrodo tik dėl to, kad mūsų laikų žmonės labai kritiškai į viską žiūri ir kiekvieną stebuklą stengiasi kaip nors gamtiškai išaiškinti. Žinoma, nereikia būti naiviam ir kiekviename žingsnyje stebuklus matyti, bet vis dėlto ir mūsų laikais nuolat vyksta tokie reiškiniai, kurių jokiais gamtos įstatymais išaiškinti negalima. Užtektų tik paminėti šv. Januarijaus kraują Neapolyje, kurs yra sukrekėjęs, bet kartą per metus, jo šventės dieną, tampa vėl skystas. Tai mato medikai, gamtininkai, chemikai, bet nė vienas gamtos įstatymas šio fakto negali išaiškinti. Tai yra prieš visiems žinomus gamtos dėsnius. Daug stebuklų įvyksta ir įvairių šventųjų, ypač stigmatizuotųjų, gyvenime. Nuolat vyksta stebuklai Liurde.

Stebuklai Liurde prasidėjo 1858 metais, kai Marija pasirodė Bernadetai ir pasakė: „Aš esu Nekaltas Prasidėjimas“. Čia Dievas stebuklu patvirtino prieš trejus metus popiežiaus Pijaus IX paskelbtą Nekalto Prasi-

dėjimo dogmą. Paskelbus tą dogmą, ne visi norėjo ją priimti. Dievas ir šiems nepaklusniams vaikams parodė ypatingą meilę, atsiųsdamas į žemę savo Motiną, kad ji asmeniškai prisistatytų ir jo vardu žmonėms pasakytų, kad ji yra nekaltai pradėta. Atrodo, kad šio stebuklo jau tikrai būtų užtekę, bet Dievas tuo nepasitenkino — Liurdą jis pavertė nuolatinių stebuklų vieta, kad tie išoriniai ženklai kartų kartoms bylotų apie Dievo galybę, kuriai nebuvo sunku padaryti tai, kad toji mergaitė, kuri buvo išrinkta būti Įsikūnijusio Žodžio Motina, būtų pradėta be gimtosios nuodėmės.

Kiekvienais metais Liurde įvyksta daugybė stebuklų. Jie skaičiuojami ne šimtais, o tūkstančiais. Į Liurdą kiekvienais metais plaukia minios žmonių. Važiuoja ten tikintieji, bet vyksta daug ir netikinčių. Dažnai iš smalsumo, iš įdomumo, bet neretai ten suranda prarastą tikėjimą. Susidomėjimas Liurdu vis didėja. Dabar kasmet jį aplanko po kelis milijonus žmonių.

Bet ar visi tiki ten įvykstančiais stebuklais? Kaip Kristaus laikais, taip ir dabar yra žmonių, kurie žiūri, kad nematytų, ir klauso, kad neregėtų. Jau nuo pat stebuklingų įvykių pradžios buvo daug mokslo žmonių, kurie tuos įvykius ignoravo, nenorėjo apie juos girdėti. Bet net tas nemoralusis prancūzų rašytojas Emilijus Zola tokios mokslininkų laikysenos negalėjo pakęsti. Jis ragino juos Liurde vykstančiais faktais susidomėti. „Jeigu tie dalykai yra išsigalvoti, — rašė jis, — tai įrodykite ir jiems pasipriešinkite, bet jeigu yra tikri, tai susidomėkite ir studijuokite“. Šį kartą su E. Zola sutiko visi katalikų teologai. Ir jie laikėsi panašios taktikos. Prie Liurdo subūrė geriausius gydytojus, kad jie įvykstančius faktus laisvai studijuotų ir nuspręstų, ar jie yra stebuklingi, ar ne. Buvo įsteigti nuolatiniai medicinos ir mokslo biurai, kuriuose nuo 1884 metų iki šiandien dirbo apie 40 tūkstančių žymiausių medikų. Jie išrišo E. Zolos pateiktą dilemą ir nusprendė, kad Liurde įvykstantieji faktai yra tikri, kad daugelis stebuklingų pagijimų yra neišaiškinami jokiais

natūraliomis jėgomis ar priemonėmis, kad tie pagijimai yra tikri stebuklai.

Žinoma, ten įvyksta daug ir tokių pagijimų, kurie gal tikrai yra Dievo galios ir jo malonės vaisius, gal jie tikrai yra stebuklingi, bet tokiais jų Bažnyčia nepripažįsta, jeigu medikai nutaria, kad tokie pagijimai yra galimi ir koku nors natūraliu būdu, pvz. įsivaizdavimu, autosugestija, hipnoze. Bažnyčia tikrais stebuklais pripažįsta tik tuos pagijimus, kur jokios autosugestijos negali turėti įtakos, pvz. staigus nulūžusio kaulo sugijimas, staigus supuvusių plaučių ataugimas ir kiti panašūs pasveikimai, įvykstant pagal gamtos dėsnius.

Aišku, kad Bažnyčios priešams šie stebuklingi faktai yra nuolatinis akių badymas, todėl jie, kiek galėdami, stengiasi prieš tai kovoti. 1906 m. bedieviška prancūzų spauda pradėjo pilti vieną straipsnį po kito, ragindama valdžią, kad uždarytų Liurdo maudykles, nes tai esą prieš visus higienos reikalavimus. Mat Liurde po Marijos pasirodymo atsivėrė šaltinis. To šaltinio vandenį žmonės geria arba maudosi specialiai įtaisytose maudyklėse. Daugelis nuo šio vandens pagyja. Tikrai gali atrodyti labai nehygieniška, kad įvairiomis ligomis sergą ligoniai maudosi tame pačiame vandenyje. Tačiau tiems spaudos užmetimams atremti buvo parašytas pareiškimas, po kuriuo pasirašė 3 tūkstančiai gydytojų, tarp kurių buvo trisdešimt universiteto profesorių ir daugiau kaip šimtas ligoninių vedėjų. Tame pareiškime buvo parašyta: "Po šiuo dokumentu pasirašiusieji gydytojai jaučia pareigą pripažinti, kad Liurde įvyksta didelis skaičius pagijimų, kurių medicina ir mokslas negali išaiškinti natūraliomis gamtos jėgomis". Po šio pareiškimo niekas daugiau nemėgino raginti, kad būtų uždarytos stebuklingos Liurdo maudyklės.

O vis dėlto yra tiesa, kad Liurde viskas prieštarauja higienai. Tame pačiame vandenyje yra maudomi ligoniai, pilni gendančių žaidų, sergą įvairiausiomis užkrečiamomis ligomis. Nešėjai liečia ligonis, nevartodami jokių ypatingų apsaugos priemonių. Maudyklių vanduo yra šaltas. Į jį merkiama li-

goniai kartais jau vos gyvi. Atrodo, kad ir sveikam tas šaltas vanduo galėtų pakenkti, bet Liurdo archyvuose nėra užregistruoto nė vieno atsitikimo, kad tas vanduo būtų kam nors pakenkęs, pagreitinęs mirtį arba pasunkinęs ligą. Tačiau yra užregistruoti tūkstančiai atsitikimų, kad tame vandenyje ligoniai staiga pasveiko. Taip pat nėra užregistruota nė vieno fakto, kad Liurde kas nors būtų užsikrėtęs. Ar tai nėra taip pat didelis stebuklas? Objektvūs gydytojai mano, kad taip. Kas šioje srityje kuo nors abejotų ar netikėtų, visados gali ateiti ir asmeniškai viską patikrinti. Daug buvo tokių, kurie netikėjo, kurie atėjo ir tikrino, bet nerado jokių apgavysčių, patys buvo priversti konstatuoti nuostabius įvykius, neišaiškinamus natūraliu būdu.

Taip, Liurde nuolat vyksta dideli stebuklai, kuriuos gali matyti kiekvienas, kurs ten nuvažiuoja, bet gal ne mažesni stebuklai vyksta ir tų ligonių tarpe, kurie nepagyja iš savo fizinių ligų. Gal tuos stebuklus ne visi mato, gal ne visi apie tai pagalvoja, bet vis tiek tai yra dideli stebuklai. Savaimė suprantama, kad iš tų milijonų keleivių, iš tūkstančių ligonių tik maža dalis sulaukia pasveikimo malonės — stebuklo. Didesnė dalis ligonių turi grįžti nepasveikę. Bet nuostabus dalykas, kad niekad netenka matyti tuos ligonius nusiminusius ar murmančius prieš Dievą. Jie yra ramūs, patenkinti, susitaikę su Dievo valia. Gal ne vienas jų yra stebuklingai pagijęs iš tokių ligų, kurių kiti nemato — iš dvasinių ligų, kurios yra dažnai daug baisesnės už fizines. Tuos visus ligonius taip nuraminti ir įkvėpti jiems pasitikėjimo Dievo valia reikia taip pat antgamtinės jėgos. Taigi ta graži, rami, pasitikinti ligonių laikysena kai kam gali būti gražesnis ir didesnis stebuklas už bet kurį kitą.

Tikėkimės, kad ir mūsų ekskursantai, aplankę Liurdą, sugrįš fiziškai ir dvasiškai stipresni.

• Kroatijos sostinėje Zagrebe, Jugoslavijoje, buvo surengtas religinės muzikos ir poezijos festivalis, kuriame dalyvavo poetai, solistai, chorai iš įvairių Jugoslavijos vietų.

VYTAUTUI MAČERNIUI 60 METŲ

Jeigu 1944 m. spalio 7 d. netoli Žemaičių Kalvarijos granatos skeveldra nebūtų nutraukusi jaunos Vytauto Mačernio gyvybės, tai šių metų birželio 5 d. jis būtų atšventęs 60-tąją savo amžiaus sukaktį. Tik 23 metus jis išgyveno, bet lietuvių literatūros istorijoje spėjo įamžinti savo vardą, kaip vienas gabiausių mūsų poetų. Jo sukaktį šiais metais mini ir Lietuvoje, ir čia, išeivijoje. Ir mes norime Vytautą Mačernį paminėti, įdėdami kelis jo eilėraščius.

*Savo sielą, kaip alkaną žvėrį,
Maitinu geriausiais žemės vaisiais:
Mokslu ir menu; tegul ji gėris
Spalvomis ir tonais įkvėptaisiais.*

*Leidžiu jai ištvirtaut ir atgailoti,
Užsivilkus aštrią ašutinę,
Bet aš negaliu niekuo pasotinti
Tą panterą plėšrią ir laukinę.*

*Kūno narve ji nervingai vaikšto,
Amžinybės sau, kaip grobio, geisdama.
Ilgis saule nužertųjų aikščių.*

*Kad galėtų, nemirtinga ir laisva,
Meilės šoky suktis su dievais kartu,
Trypiant žiedus anemonų geltonų.*

*Aš buvau visada per daug rimtas,
Man patiko tik vandenys gilūs.
Buvo siela dažnai susikrimtus —
Tavimi ir viskuo nusivylus.*

*Nepabūgęs gelmėn pasinerti
(Šito niekad lengvai nepamiršiu),
Iš gilių vandenų vieną kartą
Iškilau vėl į patį paviršių.*

*Vėl dalykai niekingi patinka, —
Greit sudūžtančių stiklo žaislų
Ieško blizgančios akys aplinkui.*

*Vėl šiandien lengvapėdiškai myliu...
Nors. Tikrai nemeluotai turiu
Sielą, liūdną, skausmingą ir gilią.*

*Pasiūlgau savo mylimos dukrytės,
Ji vadinasi Naktis —
Jos plaukai tamsūs, ant akių užkrite,
Kaspinukais papuošti.*

*Mano kambarin jinai ateina tyliai,
Nusiteikusi rimtai.
— Tėte, — sako ji, — tave be galo myliu.
Tiek, — ir išskečia rankas. — Matai?*

*Pabučiavusi veidan,
Žiūri į mane... staiga sušunka:
— Ką? Skaitysi knygą man?*

*Mylimos dukrytės nematai?
Ir, sumaišiusi knygas, pasprunka,
Krykšdama ir sukdamos linksmi.*

*Praeinančiam pasaulyje praeisiu,
Kasdien suduždamas, bet išdidus:
Mylėdamas skurdžiosios Žemės vaisių
Ir moteris, ir saulę, ir sapnus.*

*Kaip svečias, pakviestas į šventę šviesią,
Aš paragausiu, vynas ar svaigus,
Aš tik gėlių spalvom pasigėrėsiu,
Savin giliai įkvėpsiu jų kvapus;*

*Ir mylimos nerūpestingą veidą
Lengvai palietęs pirštais virpančiais,
Triukšmingai muzikai aplinkui aidint*

*Ir atsisveikinęs mostu tik su svečiais,
Palikęs žiburius toliau jų šventei degti,
Išeisi vienišas į amžinąją naktį.*

GENĖTINOS ŽMOGAUS ŠAKOS

ANICETAS TAMOŠAITIS, S.J.

Mūsų kiekvienas esame tartum brangus vaismedis. Apvaizdos pasodintas pasaulio sode. Todėl dera pasvarstyti, ką reikia su medžiu daryti, kad gerai augtų ir neštų vaisių, nes didelė dalimi tai tinka ir žmogui. Šiame žurnale jau buvo kalbėta, jog reikia šalinti medį stelbiančias piktžoles ir pasodintą parišti. Pažvelkime dar į vieną darbą, kuris sode atliktinas: medžius reikia genėti.

Negenėsi — medis bus ir negražus, ir skurdžiavaisis. Pažiūrėkime į nekarpomą gyvatvorę: ar daug joje grožio? Peraugęs, išdrikęs krūmynas. O eik pro namus ar parkę, kur kruopščiai prižiūrima: ima noras sustoti ir gėrėtis. Panašiai su vaisiais. Nekarpyk pavasarį vynuogių — turėsi aibes lapų, o uogų užaugs tik negausios, mažos kekelės, ir tos pačios ilgai neišsirps, lapų stelbiamos ir dengiamos nuo saulės. Negenėsi obels ar kriaušės — prižels vilkaūglių, vainikas pasidarys per tankus ir surizgęs, todėl vaisiai bus blogos rūšies, o paliktos nudžiūvusios šakos, krisdamos nuo stipresnio vėjo, gal ir ne vieną sveiką sužalos. Trumpai, jei negenėsi sode medžio, ir išvaizda bus bjauri, ir vaisiai menki.

Tas pat sakyтина, jei negenėsi gyvenime savęs: turėsi bjaurų būdą ir mažą vaisių. Iš to jau šiapus nekokie pyragai, nei pačiam, nei kitiems, kurie turi su tokiu būti drauge. O žmogaus gi dar laukia kitas gyvenimas anapus, prie kurio vartų nueiti bjauriam ir nevaisingam labai nepatartina, nes reikia kaisti ne tik iš gėdos, bet ir nuo ugnies.

Kas svarbiausia turima omenyje, kalbant apie genėjimą žmogaus gyvenime? Tai paaiškins tikslas ir priemonės dėsni. Jį gera aptarti, truputį atsibėgęs iš toliau. Pirmieji Šv. Rašto lapai sako, kad žmogų Dievas sukūrė kaip savo paveikslą. Tad pagrindinis žmogaus tikslas yra atspindėti savyje Dievo bruožus. Ar ne tiesa, jog kiekvienas mūsų nori, kad jo fotografija būtų graži? Jei išeina nevykusi, mūsų bruožus iškraipo, rodo

paliegusius, susikraipiusius, bjaurius, tai tokią nuotrauką išmetame į šiukšlyną. Prieš tai gal dar sudraskome, kad kiti mūsų tokių nepamatytų. Atvirkščiai, jei fotografija ypatingai graži, ją dažnai užsakome padidinti ir pakabiname garbingoje namų vietoje. Tai savaime suprantama: kiekvienas norime, kad mūsų paveikslas būtų gražus.

Tas pat galioja apie Dievą. Kadangi esame jo paveikslai, nori, kad dailiai atspindėtume savyje jo bruožus. Todėl jis taip žiūri žmogaus veiksmų. Viešpačiui, kaip ir mums, ne vis tiek, ar jo paveikslas gražus, ar netikęs. Žmogus, ar to nori, ar ne, yra ir liks Dievo paveikslas. Jei kas yra savanaudis, neteisis, gobšus, nesusivaldantis, tuo jis sako: Dievas yra savanaudis, nežiūri tiesos, grobia, nesivaldo. To gal nesako lūpomis, bet taria veiksmais, o tai gal dar blogiau. Kadangi Dievas yra tiesos Dievas, toks melas ir tiesos iškraipymas turi jį įžeisti. Todėl visai neturime stebėtis, jei tokį netikusį ir sudarkytą savo atvaizdą išmeta į šiukšlyną — deginti pragaro ugnyje. Atvirkščiai, žmogus, kuris siekia to, kas gryna, kilnu, šventa, ir nekenčia visko, kas nedora, yra tartum Dievo atšvaitas. Juo labiau kuriame nors asmenyje spindi dieviški bruožai, juo jis artimesnis Viešpaties širdžiai. Su tokiu paveikslu Visagalis daro tą pat, ką ir mes su gražiu atvaizdu: iškelia jį į altorių garbę ir parodo visiems žmonėms: štai, žiūrėkite, koks gražus paveikslas! Pasistato jį dangaus rūmuose arti savęs.

Toks yra esminis žmogaus tikslas — atspindėti savo Kūrėją. O visa kita yra mums duota kaip priemonė šiam tikslui. Iš čia kyla didžiai svarbi taisyklė, reguliuojanti naudojimąsi žemės kūriniiais: turime jais tiek naudotis, kiek jie mus į sakytą tikslą veda, ir tiek jų atsisakyti, kiek mus kreipia nuo ano tikslo šalin. Kas mums padeda atspindėti savyje Dievą, turime tuo naudotis, ir naudotis džiaugsmingai. Bet kas mumyse

Dievo paveikslą žaloja ir darko, turime genėti lauk, ir genėti negailestingai.

Toks yra genėjimo dėsniis. Jei žvelgsime į jo apimtį, turėsime sakyti, kad genėtina ir mūsų vidus, ir išoriniai daiktai. Dievo paveikslą gali bjaurėti ir tai, kas mumyse pačiuose, kaip būdas, ydos, nežabojamos aistros, blogi polinkiai, ir kas mus supa iš lauko, kaip skaitiniai, paveikslai, pasilinksminimai, vietos, progos, draugai. Mat jie tikslui siekti gali būti ir pagalba, ir kliūtis; tai priklauso nuo paskiro žmogaus, kaip jį veikia. Medžio vaizdu, jei matome, kad ar kai kurios draugystės, ar vietos, ar progos, ar kitkas kreipia nuo tikslo šalin, privalome šias šakas, šiuos auglius genėti lauk. Tai ypatingai pabrėžtina ten, kur tokiomis draugystėmis, vietų lankymu, progų nevengimu žaidžiama su ugnimi.

Dar kitaip pasakius, genėjimo dėsniis visiems bendras, bet to dėsniio pritaikymas kiekvienam skirtingas. Šakos, kliudančios tikslą, turi būti genėjamos lauk. Bet kurios kliudo, ir kurios padeda, pareina nuo medžio. Todėl kiekvienas turi tirti save, kas jam padeda, ir kas kliudo. Be abejo, kartais reikia genėti ir tai, kas šiaip būtų gera, bet trukdo arba nebepalieka jėgų didesniai gėriui.

Taip pat pasvarstytinus genėjimo savybės. Apie jas sakytina, kad geras genėjimas, kaip sode, taip ir mūsų gyvenime, pasižymi dviem: jis turi būti patvarus ir planingas.

Genėjimas turi būti patvarus, nuolatinis. Štai vaismedis. Pavasarį nugenėjai nereikalingus auglius, pašalinai nudžiūvusias šakas; atėjo kiti metai, ir vėl jų yra. Ar ne taip ir su mūsų ydomis, netikusiais polinkiais? Nugenėjai, o po kiek laiko, jei ne toje pačioje, tai kitoje srityje ir vėl kelia galvą.

Genėjimas privalo būti ir planingas. Sodininkas negenėja, kur pakliūva, akiai, bet apžiūri, kas ir kaip šalintina, kad medžiui būtų daugiausia naudos. Nugenėsi per daug — jis skurs ar net nudžius; nupjaustysi per mažą — menka bus iš darbo nauda. Žiūri ir kaip geriau priešus, kad lipdamas batu ar siekdamas įrankiu nenulaužtų sveikos šakos,

nenudrėkstų žievės. Panašiai ir psichologijos, ir sielovados žinovai pataria elgtis, genėjant savo gyvenimą: apgalvoti, kokių būdu ir nuo ko geriausiai pradėti, kokiais motyvais save skatinti. Taip pat liepia neapsižioti visko iš karto, bet sutelkti dėmesį bei jėgas į vieną kurį nors dalyką, nes ir čia galioja priežodis: devyni amatai, dešimtas — badas. Atodaira ypatingai svarbi, kieno pareiga genėti ne tik save, bet ir kitus, kaip tėvų, auklėtojų, vadovų. Čia ne kartą padaroma skaudžių klaidų, į jautrias kito sielos vietas įlekiant su pakaustytais batais, nors ten net angelai pirštų galais vaikščioti tdrįsta.

Kaip reikia gyvenime plano, gerai vaizduoja prancūzų pasaka apie tris norus. Viena kaime prie girios gyveno malkakirtys. Kirsdavo miške malkoms medžius ir pardavė miesto mieste, o žmona ruošėsi po namus; vaikų neturėjo. Dirbo sunkiai, bet gyveno skurdžiai, nes malkomis daug nepelnė. Vieną dieną, atsisėdęs miške pailsėti, kalbėjosi pats su savimi:

— Kad taip būčiau turtingas, kaip šio miško ponas! Nedirbčiau, ir turėčiau pinigų. Dabar plūšu kaip jautis, o gyvenu kaip elgeta.

Staiga pamatė prieš save gražią moterį. Ji tarė:

— Esu šio miško fėja. Pagailo man tavęs. Suteiksiu bet kokius tris dalykus, kurių panorėsi.

Su tais žodžiais dingo. Grįžęs namo, malkakirtys papasakojo žmonai matęs miške fėją, ir toji sakė suteiksianti bet kokius tris dalykus, kurių panorėsią. Žmona nudžiugusi čiauskėjo:

— Ot, prasidės gyvenimas. Būsime turtingi! Man nebereikės prižiūrėti puodų, o tau — kirsti medžių.

Vyras buvo išalkęs, todėl tarė:

— Pirma sėskim vakarienes. Valgydami pasišnekėsime, kokių trijų dalykų mums reikia norėti.

Žmona atnešė dubenį nebaltintos sriubos ir gabalą sausos duonos; daugiau nieko neturėjo. Srėbdamas malkakirtys kalbėjo:

— Toks dabar turtingas žmogus, kaip

aš, neturėtų valgyti sausos duonos. Norėčiau turėti gerą gabalą dešros.

Vos spėjo ištarti "Norėčiau turėti gerą gabalą dešros", plump ir nukrito ant stalo graži dešra.

— Kvaili, ką padarei! — sušuko žmona. — Kam tau reikėjo norėti dešros? Vieno fėjos noro jau nebėra!

— Kad tave kur! — susigriebė vyras. — Kalbėjau neapgalvojęs. Bet mums dar liko du norai. Galime dar turėti pinigų ir didelį dvarą.

— O ką veiksime dideliame dvare be vaikų? Būtume galėję jų turėti. Bet tu viską sugadinai su tąja dešra. Su tokiu žiopliu nenoriu daugiau ir kalbėti!

Dabar ir vyras supyko ant žmonos:

— Parnešiau tau gerą žinią, o už tai kiši man po nosim savo dešrą. Kad ji tau pačiai kabaliuotų panosėje!

Vos spėjo tuos žodžius ištarti, dešra nuo stalo šast, žmonai prie nosies taškė ir prilipo. Bando nuplėsti — negali, plyšta visa nosis. Nieko daugiau neliko daryti, kaip panaudoti trečiąjį norą — kad ji nuo nosies atsoktų. Tad būtų galėję gauti įstabių dalykų. Bet kad elgėsi neapgalvotai, be plano, laimėjo tik gabalą dešros, kurią suvalgę liko tokie pat skurdžiai, kaip anksčiau. Panašiai elgiantis matome ne vieną. Kas nors šovė į galvą, tuojau tabalai makalai daryti pradėjo, įstrigo į nenumatytas kliūtis, ir viskas liko kaip buvę. Didesnieji žmonės bet kurioje gyvenimo srityje (mums čia svarbu genėjimas) todėl pasiekė gražių rezultatų, kad jiems prieš akis švietė planas ir kad, jį vykdyti pradėję, išvarė iki galo. Jų pavyzdys ir pasakos malkakirtys turėtų mus paskatinti genėti planingai ir ištvermingai.

Aptarus genėjimo dėsni, apimtį ir savybes, pasvarstytina dar viena: genėjimas kartais gali būti skaudus. Ir čia galime pasimokyti iš elgimosi su medžiu. Nupjovus šaką, žaizda padengiama sodo tepalu, derva ar panašiu preparatu, kad nepūtų ir į ją neįsiveistų parazitiniai kenkėjai. Taip ir mums pravartu, dažnai net būtina, kai genėjimas skaudus, tartum tepti savo vidų gaivinančiomis, gydančiomis mintimis, kad mūsų

dvasios nepūdytų apkartimas, neįsimestų ten krintimosi, nusiminimo, nevilties parazitai. Iš daugelio tokių minčių čia galima pateikti kelias. Vienos yra gamtinės, paremtos psichologija, kitos antgamtinės, paremtos tikėjimu.

Daug padeda, kai sunku, sakyti sau: ištverk tik šiandien, iki vakaro. Tiek tikrai kiekvienas gali. Jei žinotume, kad tai paskutinė mūsų diena žemėje, kaip visa būtų nesunku pakelti! O kas sakė, kad ji mums negali būti paskutinė? Kiek žmonių nebesulaukia rytojaus, dieną prieš tai visai neapgalvoję, kad jiems taip gali atsitikti! Ir mums niekas negarantavo, kad rytoj dar gyvensime. O rytojus paprastai atneša ir naujos jėgos tolimesnei dienai, jei Dievas leidžia jos sulaukti. "Rytojus pats pasirūpins savimi", sako Kristus Kalno pamoksle (Mt 6,34). Ši mintis lengvina tuo, kad numušą pridėtinę naštą, kurią užsiriogliname ant pečių, iš anksto baimingai vaizduotėje išgyvendami ateitį (apie kurią nežinome, kokia bus). Tokiu išankstiniu baiminimusi esame panašūs į Brolių Grimų pasakos Elzė. Ta mergaitė, pamačiusi viralinėje pakabintą kirtiklį, sėdėjo ir raudėjo, nes galvojo, kaip bus skaudu, kada jis staiga atsikabins ir kris tiesiai ant galvos jos sūnui, gimsiančiam ir vėliau augsiančiam, kai bus susituokusi...

Kita gera mintis — prisiminti šviesų tikslą, į kurį neskani priemonė veda. Karti pradžia — saldus galas, nurodo priežodis. Juk mes nusigalime ir, nors susiraukę, išgeriame karčius vaistus, nes mums šviečia saldi sveikata, kurią jie neša. Žinoma, dėl mūsų tingumo ar baukštumo šviesus tikslas kartais pakankamai netraukia. Todėl gera ateiti sau į talką iš kito galo. Norėdami, pavyzdžiui, kad gyvulys ką nors atliktų, prie viliojančio skanėsto iš priekio prijungiame gerai limpančią lazda iš užpakalio. Kai avižos neveikia iš vieno galo, paveikia botagas iš antro. Patirtis rodo, kad šitokia procedūra gana veiksminga ir su žmogumi. Taip elgiasi net Viešpats Dievas su mumis: vilioja atlyginimu danguje ir grūmoja nubaudimu pragare. Taip mums pravartu elgtis su savimi pačiais. Kai šviesus tikslas pakanka-

mai neišjudina veikti, gera įstumti save į tokią padėtį, kad negalėtume neveikti. Kai ki-
to kelio nėra, tai ir veikiame, ir nesunku.
Romėnų kareiviai, įžengę į priešų žemę, su-
griaudavo užpakalyje liekančius tiltus, to-
kiu būdu priversdami save kovoti, kai kelio
pasitraukti nebėra.

Vėl gera mintis, kai maža tejauciame
jėgų — žvelgti į Kristaus pavyzdį, kuriuo
žėri tartum šviesi žvaigždė. Visų pirma jis
atspindėjo savo visagalį Tėvą danguje. Bu-
vo pilnas teisingumo, meilės ir supratimo
kiekvienam, kas pas jį ateidavo ir turėdavo
bent trupinėlį geros valios. Jo elgesys toks
tyras, kad net priešai, visur slankioję stebė-
dami, neranda jam doriškai nė dėmelės pri-
kišti. Susitinkame jį ir džiugiai naudojantis
kūriniais. Neatsisakė kviečiamas į vaišes,
patį pirmąjį stebuklą padarė vestuvėse, pa-
rūpindamas trūkstamo vyno. Su kuo tik su-
sidūrė, tai buvo jam priemonė kelti savo ir
kitų mintims į Dievą, vesti į tikslą. Bet taip
pat, jei kas nors, užuot padėjęs Dievą at-
spindėti, jo paveikslą žmoguje griaudavo,
Kristus labai griežtai bloškė tokią kliūtį ša-
lin, kaip matome iš to, kad išgrūdo lauk
pirklius ir prekes iš šventyklos arba kad
liepė geriau nukirsti į nuodėmę vedančią sa-
vo ranką, išsidurti į blogį traukiančią akį,
negu išniekinti savyje Aukščiausiojo atvaiz-
dą.

Pagaliau galima pridėti dar vieną nau-
dingą mintį — jog kiekvienas gyvename šio-
je žemėje tik vieną kartą. Nepadarę ko nors
vertinga, praleidžiame tą progą negražina-
mai. Tad verta genėti save, kad, Kudirkos
žodžiais, nesupelytume ir nenueitume į kapą
be likusio ženklų, jog Dievo paveikslais
esame buvę.

• Vengrijoje katalikai gavo leidimą įsteigti ne-
akivaizdinius teologijos kursus parengti pasauliečius
mokytojus tikybą dėstyti. Įsirašė 450, ir jų skaičius
didėja.

• Ispanijoje įsteigtas Maksimilijono Kolbės fon-
das ugdyti pilietinę sąmonę krikščioniškojo huma-
nizmo šviesoje. Fondas teiks premijas, skirs stipen-
dijas, spausdins įvairius leidinius, rengs kultūrinės
manifestacijas.

LAIŠKAS LIETUVIAMS IŠ SINAJAUS DYKUMOS

BALANDŽIO MĖN. 30 D.

Kiekviena kelionės diena vis kuo nors
įdomesnė ar ypatingesnė už praėjusią, bet
ši turbūt nukonkuruos visas: važiuojam per
Sinajaus pusiasalio dykumą! Jau vien už tai
didelis ačiū tėvui Vaišniui, kad sukombina-
vo tokį nepaprastą maršrutą.

Iš Cairo išvykom pora valandų vėliau,
negu buvo numatyta. Kelionių agentūra ne-
žinojo, šoferis pramiegojo ir t.t., ir t.t. Mes
sėdėjom "Piramidžių" kieme ant lagaminų,
paskutinį kartą žiopsodami į Cheopsą. Bet
mūsų vargšai vadovai nervinosi ir spirgėjo,
tartum ant keptuvės.

Dabar jau visi esame nurimę, atlyžę ir
patogiai atsilošę, nes galų gale važiuojam.
Toli pasiliko triukšmingas, dulkinas, egzo-
tiškas nepamirštamas Cairo! Be to, mums
ypač linksma, kad atsirado mūsų "paklydė-
lė" ponija Ida. Niujorke prarasta ir apgailė-
ta, pagaliau mus pasivijo.

Negaliu atsistebėti mūsų vyresnio am-
žiaus žmonėmis. Kiek jie turi energijos, kiek
keliaavimo ugnies, ištvermės ir noro! Kad ir
ponija Ida. Pametusi pasą ir nebegalėjusi iš-
keliaut kartu su ekskursija, nepasiliko liū-
dėt namie, bet išsiėmė naujus dokumentus
ir pasivijo mus kitoj "svieto pusėj". Ar ne
tiesa, kad gyvenimas prasideda nuo 6o?

Mūsų kelias veda į Ismailia prie Sueso
kanalo, netoli Raudonosios jūros. Aplink
jau beveik dykuma. Vėjas siaučia pro atvi-
rus langus. Darosi net vėsu. Pravažiuojam
daugybę kariuomenės stovyklų. Tai palapi-
nių ir barakų miestai, pilni besimankštinan-
čių, bežygiuojančių kareivių. Tvarkingos
uniformos, šautuvai, džypai, sunkvežimiai...
Esu atpratusi matyti kariuomenę paruošty,
ir darosi nejauku. O juk visa vaikystė Euro-
poje prabėgo, stebint tokius, tada savaime
suprantamus, vaizdus.

Po smėlynų ir kareivinių monotonijos
— žalsva vandens juosta — Suesas! Vėl vie-
na ypatinga vieta, pagaliau išlipusi iš negy-
vų geografijos vadovėlių puslapių!

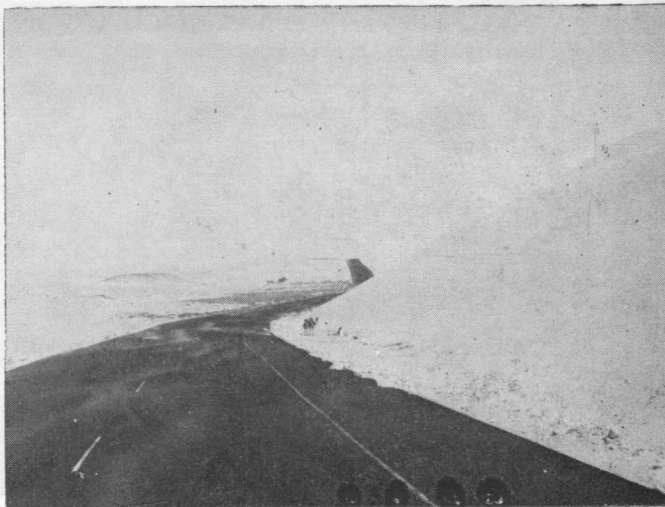
Ant Sueso kranto išsikraunam visą mantą: kelsimės per kanalą ir toliau keliausim kitu autobusu. Ir mus, ir mūsų bagažą apspinta būrys vaikų. Viens per kitą jie siūlosi panešt lagaminus, traukia juos iš eilės ir, net po du užsikėlę ant galvų, svirduliuoja į krantinę prie kelto. Geraširdės mūsų ponios užpuola kartu važiuosį kelionių agentūros atstovą: kaip galima išnaudoti tuos mažus berniukus? Jie per jauni dirbti tokį sunkų darbą! Atstovas nejaukiai šypsosi, trauko pečiais.

“Jie taip papratę, madam! Jie užsidirba, madam! C'est la vie!”

Keltas per Suesą toks, kaip ir per Nilą — Ramzio laikų — girgžda, braška, o gal ir vandenį praleidžia... Tačiau keleivių pilnutėlis. Įlipu ir abstulbstu: prieš mane ant suolo visa eilė beduinių! Po juodais šydais oranžinės ir auksinės, glaudžiai galvą dengiančios, kepuraitės; oranžinėm ir geltonom juostom apsiuvinėtos juodos suknios, o vėjo nugairinti tamsūs veidai pridengti keistais šydais. Nuo kepuraitės per vidurį kaktos kabo plonas tinklėlis, dengias nosį, burną ir kaklą. Ant jo prisiūti auksiniai pinigėliai. Su vėjo pūstelėjimu ar galvos krustelėjimu švelniai skamba ta nuostabi puošmena, patraukdama akį.

Žiūrių į dykumų dukras, ir mano veidas turbūt rodo tokį nustebimą, kad jos ima tarpusavy kuždėtis, juoktis ir rodyti į mano kelnėtą figūrą. Man jų šydai su pinigėliais, joms mano vyriška apranga — nesibaigiančios nuostabos šaltinis. “Orient und Okzident wird sich niemals treffen” (Rytai ir Vakarai niekad nesusitiks), sakė Goethe. Susitikt susitinka, tik prasilenkdami — du keisti, nusuderinami pasauliai.

Suesą perplaukėm labai greit, nors jis daug platesnis, negu įsivaizdavau. Ir jo vanduo grynas, žalsvai mėlynas, ir balto smėlio krantai ramūs, poilsingi, tartum kokio kurorto. Sunku įsivaizduoti, kad nuo šio kanalo iškasimo čia įvyko jau daug kruvinų kovų, mažesnių ir didesnių karų ir kad šis ramus vaizdas labai apgaulingas. Virš tų žalių vandenų kabo neatslūgstančios įtampos debesys, kaip pritvinkus votis.

Per Sinajaus dykumas.

N. Jankutės nuotr.

Kitą krantą pasiekę, bandom fotografuoti iš kelto lipančias beduines. Bet jos nesileidžia: pikta erzėdamos, mosikuoja rankomis ir nosisuka. Vienu momentu jau galvojau, kad jos apmuš Ireną, kuri, nepaisydama piktų gestų, smarkiai “šaudė” savo foto aparatu.

Mažieji багаžo nešikai vėl prisistato. Vienas kitą stumdydami, jie velka mūsų lagaminus iš kelto į autobusą ir dar gauna “ausų” nuo agentūros atstovo. Tai pamatę, ponios Jadvyga ir Alfa nebeišlaiko ir rimtai apibara tą žmogėną ir visus aplink stoviniuojančius arabus. Motiniškai susirūpinę, savo užkandį, skirtą kelionei per dykumą, jos išdalina apspitusiems berniukščiams. Tie išdrasko dėžutes, griebdami saldinius ir pyragaičius, bet duonos-sūrio-mėsos sumuštinius meta į smėlį. Ne prie tokio “bakšiš” vaikai pripratę. Ne duonos alkis jų problema... Mūsų vakarietiškas rūpestis Sueso vaikais prašovė pro šalį...

Už Ismailia miestelio pasukam į šiaurę iki El Qantera, o nuo ten į rytus — į dykumą! Nors žemėlapy kelias eina Viduržemio jūros pakraščiu, bet iš tikrųjų jis tolokai nuo kranto, ir ilgą laiką vandens visai nematom. Penkios valandos — tik saulė, smėlis, vėjas ir siauras, vietomis užpustytas kelias. Smėlis čia baltas, smulkus, stipraus

Keliamės per Suez kanalą.

N. Jankutės nuotr.

vėjo nešiojamas čiuožia skersai kelio, tartum pustomas sniegas. Esam tikroji dykumoj. Didelės ir mažos kopos — sustingusių bangų goža — kiek akis užmato! Retkarčiais pravažiuojam oazės: iš baltos smėlio jūros kyšo pilkai žalvas pasišiaušusių palmių šepetys. Pravažiuojam ir beduinų gyvenvietes, geriau sakant, stovyklas, kur nurudusių palmių šakų lapinė ar keli lankstytos skardos lakštai sudaro laikiną užuovėją ir šešėlį nuo saulės. Pakelėj dažnai matom vandens statines, kurias beduinams atveža valdžios sunkvežimiai. Aplink jas zuja apiplyšę vaikai, nešini plastikiniais vandens buteliais, guli melancholiški kupranugariai, šokinėja juodų ožkų būriai.

Išskyrus plastikinius butelius ir skardines užuovėjas, čia viskas kaip buvo Mozei klajojant. Ne, ne viskas. Užmiršau paminėti tankų, džypų, sunkvežimių, pabūklų skeletus, kyšančius iš kopų, riogsančius pakelėj, lyg dinosauro kaulus. Tai 1967 metų Šešių dienų karo palikimas. Kas jį laimėjo? Turbūt niekas, nes 1967-tųjų mūšius sekė 1973-ųjų, o tuos vėl kiti, ir taip, atrodo, čia įvyks dar daug kartų. Sinajaus dykuma tartum suverta buferiu tarp Egipto ir Izraelio. Smėlin gali susigert daug kraujo; keliaujančios kopos gali lengvai palaidot didžiausių karų žymes...

Važiuojam ir važiuojam. Saulė, vėjas ir smėlis. Balta monotonija hipnotizuoja. Pamažu tyla mūsų pašnekesiai ir politinės diskusijos. Sumuštiniai suvalgyti, o vandenį geriam mažais gurkšniukais. Pradedama merktis akys ir linksėt galvos. Kažkas pusbalsiu dar šnekučiuoja, kaip buvo Lietuvoj... Ir mano akys apsunka, bet negaliu jų atitraukti nuo prabėgančio vaizdo: ant baltos kopos juodais šydais susisupus beduinė varosi būrį ožkų. Maži juodi ožkiukai spardosi po smėlį, tartum pasakų kipšiukai. Nieko žalio aplink. Tik juoda ir balta. Tik saulė, smėlis, vėjo žaidimas juodoj skaroj ir begalinė erdvė!

Autobusas kresteli ant smėlio slenkščio. Kažkas prie lango nubunda ir sako kaimynui: "Žinai, visai ne kaip Tauragėj..."

Staiga tolumoj pradeda judėti kopos. Ne, tai ne kopos, o bangos! Viduržemio jūra! Vis artyn ir artyn į pajūrį krypta mūsų kelias. Dabar jau važiuojam tartum milžinišku paplūdimiu. Pučia vėsus vėjas. Putotos bangų keteros dūžta į smėlį. Kaip būtų puiku sustot ir išsimaudyt!

Artinamės prie El Arish — Egipto-Izraelio sienos, kuri dalina Sinajaus trikampį per pusę. Kelias labai išgražėjo. Tai garsusis Via Maris, besivingiuojas jūros pakraščiu per palmių miškelius, kopas, pro vasarnamius ir gėlynus.

Pasiekiam muitinę prieš pat uždarymą. Ryt penktadienis, šventoji mahometonų diena, kuri čia iš tikrųjų švenčiama ir yra poilsio diena (nejauku pagalvojus, kas pasidarė iš krikščionių sekmadienio...) Dar 15 min., ir būtumėm pasilikę nakvot dykumoj. Dabar pereinam muitinę rekordiniu greičiu: nekratyti, neklausinėti, neapžiūrėti.

Nuo muitinės sienos žvelgia į mus liūdnas prez. Sadat veidas. Nepavydėtina jo aukšta pozicija, sunkus jo darbas, kaip Cheopso piramidė. Ypač jei Sadat yra teisingas žmogus ir turi šiek tiek idealizmo.

Salaam Aleikum, Egipte! Nėra žodžių pasakyti, kaip man čia viešėti buvo įdomu! Niekada nepamiršiu!

Izraelio pusėje mus pasitinka susirūpinęs naujas vadovas.

"Žmonės, kur buvot pradingę? — klausinėja jis, — mes čia jūsų laukiam nuo ryto!"

Ir Izraelio muitinė praleidžia mus be ilgų ceremonijų. Vėl patogus, naujas autobusas, ir vėl pirmyn per antrąją Sinajaus pusę.

Mūsų šoferio vardas Abraomas, o vado — Jamil, t.y. Jokūbas. "Vadinkit mane Džimi, taip lengviau", sako jis.

"Kažin, ar jie žydai, ar arabai?" — idomaujasi tėvas Vaišnys ir paklausia Džimi, iš kur jis į Izraelį atvykęs. Tas išplečia akis. "Aš gimiau Jeruzalėj", — trumpai atsako, nepatenkindamas mūsų smalsumo.

Džimis viduramžis, kresnas; juodi plaukai, žilstelėję paausiuos; nosis kumptelėjus. Angliškai jis kalba sklandžiai ir atrodo labiau simpatiška, negu semitiškai.

Saulė rieda vakarop, o mes riedam garсіяja Gazos juosta. Nors čia ta pati Sinajaus dykuma, bet į dykumą nebepanaši. Su kiekvienu kilometru žalumynai gausėja, smėlynai mažėja ir visai pradingsta po abrikosų ir apelsinų sodais, daržovių laukais ir didžiuliais gėlių šiltadaržiais. Sunkus darbas ir kietas noras žūt būt išsilaikyti, plius gausi finansinė parama net dykumą paverčia žaliu sodu. Tas sodas greit atiteks egiptiečiams. Izraelis Gazos juostą, pagal sutartį, turės grąžinti Egiptui 1982 m. Džimis tą faktą pamini be komentarų.

Artėjant į Tel Aviv, kelias platėja, įsilieja į geltonom šviesom apšviestą keturių linijų greitkelį ir sukinėjasi išvažiavimų rampomis. Žalios lentos skelbia miestų vardus ir kilometrus.

"Tai ką, grįžtam iš Sandūnų Čikagon?" — į tuos kelius dairydamasis, juokauja Vytautas.

Tel Aviv pasiekiam tik prieš 11-tą val. Aplink šviesos, krautuvių vitrinos, daugiaaukščiai viešbučiai. Tel Aviv šio šimtmečio miestas. Čia, kur kiekviena vietovė siekia biblinius laikus, jis dar neturi istorijos.

Apsinakvojama moderniam viešbuty, vardu Dan. Už langų ošia Viduržemio jūra. Beveik po 12-kos valandų kelionės per Sinajų, puošniam viešbučio restorane valgdami upėtakius, šviežius agurkus ir braškes, jau

NUSIRAMINKITE, TAI AŠ, NEBIJOKITE"! (Mt 14, 27)

CHIARA LUBICH

Jums yra žinomas nuostabus epizodas, kur Jėzus ištare šiuos žodžius. Padauginęs duoną ir pamaitinęs tūkstantines minias, pasitraukė į kalną melstis. Savo mokinius kvietė pereiti į kitą ežero krantą. Kai laivas buvo bangų mėtomas, Jis ėjo pas juos viršum vandens. Apaštalai, Jį pamatę, susijaudino iš baimės ir šaukė: "Tai šmėkla!" Tačiau Jėzus juos suramino sakydamas: "Nusiraminkite, tai aš, nebijokite!" Tada Petras tarė: "Viešpatie, jei Tu, tai sakyk, kad ir aš ateičiau vandeniui pas Tave". "Ateik", atsakė Jėzus. Eidamas tiesiai prie Jo, vėjui smarkiai pučiant, pradėjo bijoti, kad nepaskęstų, ir sušuko: "Viešpatie, gelbėk mane!" O Jėzus, pakeldamas jį, tarė: "Menko tikėjimo žmogau, kodėl abejojai!" Visi sulipo į valtį, ir vėjas nutilo. Apaštalai, parpuolę prieš Jį, sušuko: "Tu tikrai esi Dievo Sūnus!"

Šv. Rašto žinovai mano, kad evangelistas, paduodamas šį epizodą, nesitenkina vien tik to fakto aprašymu, bet turi minty pirmųjų krikščionių bendruomenės gyvenimą. Audrų blaškomas laivas — tai Bažnyčios simbolis, tai pirmųjų krikščionių bendruomenių būklė, paliktų vienu audrose ir bandymuose, kai Jėzus, įžengęs į dangų, nebuvo matomas ir liko tolimas. Ir tomis tamsiomis valandomis, kurias pergyveno pirmieji krikščionys, Jėzus būtų pasakęs: Nusiraminkite, tai aš, nebijokite!" Tačiau ne tik krikščionių bendruomenei tenka pergyventi tamsių valandų. Ir tu, kaip ir kiekvienas krikščionis, gal esi patyręs tikėjimo naktį, pergyvenai susvyravimą tikėjime. Net šventieji turėjo tokių tamsių valandų. Vaikelio

čiamės jei ir ne mums pažadėtoj žemėj, tai bent verti pažadėto poilsio ištaiginguose kambariuose.

Iki kito laiško.

Jūsų Nijolė

Jėzaus Teresėlė irgi tai pergyveno. Net prieš mirtį sumedžiagėjimo apnuodyta aplinka neaplenkė nė jos.

Tai baisūs momentai. Gal ir tu jų patyrei. Pasijutai vienas bandyme, ir teko kovoti vienam prieš priešingus vėjus. Bet kai viskas, kas tave apsupa, verčia manyti, kad Jėzaus nėra prie tavęs, kad Jis tolimas, neegzistuojas, dažnai Jo artumas staiga pasireiškia gyvenimo sunkumuose, kaip atsitiko apaštalams. Pats Jėzus, numatydamas šviesos ir tamsos valandas, prieš mirdamas tarė: "Ir jūs dabar liūdite, bet aš vėl jus matysiu, ir jūsų širdys džiaugsis". Jėzus, vaikščiojantis vandens paviršium — tai tikrai tvarinijos Valdovas, gyvenimo ir mirties Viešpats. Ir tas apsiereiškimas gali tave sudrumsti. "Tai šmėkla!", sakė mokiniai. Dieviški apsiereiškimai yra visuomet baimės lydimi, bent pradžioje. Bet kaip Petruį Jėzaus artumas, po baimės, sukėlė tokį pasitikėjimą, kad nebijojo prie Jo eiti vandeniui, taip turi būti ir su tavimi. Jėzus nori, kad visa Bažnyčia ir kiekvienas krikščionis atskirai bandymo metu turėtų drąsos ir nesukluptų. Nori, kad visi Juo visiškai pasitikėtų, nežiūrint kaip atrodo iš paviršiaus. Labiausiai nori, kad jie gyventų, jausdami Jį savo tarpe. Ir nurodė, kaip daryti, kai pasakė: "Kur du ar trys mano vardu yra susirinkę, aš esu jų tarpe". Iš tikrųjų, kai Jis yra drauge, pavojus nutolsta. Kai Jėzus ir Petras įlipo, vėjas nutilo.

Stenkimės tad gyventi taip, kad Jis būtų su mumis. Būti susijungusiems Jo vardu reiškia būti Jame, Jo nešamoj tikrovėj ir valioj, kuri yra virš visko: "Mylėkite vieni kitus, kaip ir aš jus mylėjau". Jei taip elgimės, jei būsime pasiryžę taip mylėti, kaip Jis mus mylėjo, Jis bus mūsų tarpe. Ir kur rasime šiame gyvenime geresnę draugystę, kuri paskiau tęsis visą amžinybę?

Iš italų kalbos išvertė
kun. Antanas Sabas

ŽMOGAUS GYVENIMO PRASMĖ — TAPTI VIS PANAŠESNIU Į DIEVĄ

A. MAURAGIS

Siais laikais, kada visų tikėjimas labai sumenkėjęs, o kai kurie jo visai neturi, gyvenimo prasmės klausimas kaip ir neegzistuoja. "Vis tiek nesuprasime", ne vienas numoja ranka. Bet ar iš tikrųjų žmogaus gyvenimo prasmės klausimas yra žmogui toks nesuprantamas? Jei tai būtų tiesa, kad žmogus negali suprasti savo gyvenimo prasmės, tada žmogaus gyvenimas taptų beprasmis. Priėmus tokią pažiūrą už tiesą, žmogus taptų nieko nevertas sutvėrimas. Tada turėtų išnykti ir tikėjimas, ir humanizmas, ir bet kokios žmogų idealizuojančios idėjos.

Žmogus, kaip gyvulys ar kaip daiktas, neturintis jokios aukštesnės vertės, gali būti išnaudojamas kitų stipresnių veiksmų, gali būti išjuokiamas ir sunaikinamas. Vienintelė realybė, valdanti pasaulį, tampa jėga, ir nebėra pagrindo jai priešintis. Tada ne tik žmogus, bet ir pasaulis ir bet kokia idėja netenka prasmės. Tokia pasaulėžiūra veda žmoniją į susinaikinimą. Ant tokios platformos ir stovi šių dienų "pažangieji" bėdieviai.

Juokingas yra žmogus, kai nieko didesnio ir vertingesnio nemato už save patį. Tokia narciziška puikybe apsigaubęs, žmogus nežino, kas jį pašaukė gyventi ir koks jo gyvenimo tikslas. Tokiais dalykais jis visiškai nesirūpina. Save jis laiko agnostiku, ir to jam užtenka.

Svarstant gyvenimo prasmės klausimą, yra labai svarbu žmogui suprasti, kad ne savo noru ir valia yra į šį pasaulį atėjęs ir ne savo valia iš jo išeis. Nieko ateidamas neatsinešėi ir nieko neišsineši. Viskas, ką tu turi, yra ne tavo, nors tu ir tari esi savininkas. Tavo paties įstatymai tau nuosavybės iliuziją sukūrė, kurią tu pasisavinai kaip tiesą ir kurioje ieškai gyvenimo prasmės.

Jei žmogus gerai suprastų šią tikrovę, jis taptų visai kitu žmogumi, taptų tikrai tikin-

• Naujas bažnytinis teisynas yra ruošiamas per paskutinius 18 metų. Vatikano laikraštis skelbia, kad jis neįsigalios anksčiau kaip 1983 m.

čiu. Be Dievo žmogus tampa beviltiška menkyste.

Gyvenimo prasmės klausimas yra pats svarbiausias tikinčiam žmogui, nes tik jį gerai suprasdamas gali siekti savo tikslo ir būti sąmoningas krikščionis. Deja, skaitydamas katekizmą, tokio aiškumo aš pasigendau. Į klausimą, kam gyveni šioje žemėje, katekizmas duoda tokį atsakymą: "Šioje žemėje gyvename tam, kad Dievą pažintume, jį mylėtume, jam tarnautume ir pagaliau gyventume su juo amžinai" (plg. Katalikų katekizmas, vertė kun. P. Manelis). Man atrodo, kad šis aptarimas nėra paimtas iš Apreiškimo, bet teologų sukurtas. Šis aptarimas sako, kad žmogus yra sutvertas būti Dievo tarnu. Geri tarnai įeis į dangaus karalystę, o blogi ne. Žinoma, to neigti negalima, bet man atrodo, kad Apreiškimas kitaip ši klausimą nušviečia.

Apreiškimas sako, kad Dievas sutvėrė žmogų panašų į save. Tai yra didžiausia dovana žmogui. Tai yra be galo didelė privilegija būti panašiam į Dievą. Ar mes tai suprantame, ar apie tai pagalvojame? Apie tai turbūt žmogus yra mažiausiai svarstęs ir galvojęs. Iš tikrųjų žmogaus panašumas į Dievą yra žmogaus esmė ir gyvenimo tikslas — laimė ir čia, ir amžinybėje. Niekas negali būti laimingesnis ar labiau išaukštintas, kaip tas, kuris yra panašus į Dievą. Tai yra viskas, ko žmogus gali norėti ir kas geriausio gali būti jam suteikta.

Tas žmogaus panašumas į Dievą buvo suterštas gimtosios nuodėmės. Tačiau čia nėra neatitaisoma tragedija. Kristus mums užpelnė galimybę vėl tą panašumą atgauti ir jį didinti. Bažnyčia Didžiojo Šeštadienio liturgijoje nuodėmę vadina "felix culpa" (laiminga kaltė), nes ji buvo proga ateiti Išganytojui. Žmogus nusidėdamas parodė, kad jis yra laisvas, galįs pasirinkti tarp gėrio ir blogio. Laisva valia tai ir yra ta didžioji Dievo dovana, kuri žmogų daro panašų į Dievą. Kiti tvariniai laisvos valios neturi.

Žmogus, blogai panaudodamas savo laisvę, nusidėjo, sudarkė savo panašumą į Dievą, bet jis gali vėl laisvai pasiryžti grįžti

prie Dievo ir savo pastangomis nuolat didinti savo panašumą į jį.

Tas panašumas į Dievą nėra žmogui prievarta primestas. Žmogus gali jį priimti arba atmesti. Jeigu Dievas nereikalautų iš žmogaus pastangų tam panašumui priimti ir išlaikyti, tai šis pasaulis mums būtų nereikalingas. Mes galėtume būti dori ir skaitūs kaip angelai, be jokių savo pastangų. Bet ne toks yra žmogaus gyvenimo tikslas. Dievas leido pačiam žmogui pasirinkti savo gyvenimo kelią. Dievas nepaliko žmogaus be galimybės pačiam susigrąžinti panašumą į Dievą. Jis padarė viską, kad žmogus galėtų grįžti į Dievo panašumą, tačiau laisvės žmogui negalėjo panaikinti, nes laisvė priklauso dieviškajai esmei, kitaip žmogus nebūtų panašus į Dievą.

Kristus mums paliko palyginimą apie talentus (Mt 25, 14-30). Ten jis sako: "Bus taip, kaip atsitiko vienam žmogui, kuris, iškeldamas į svetimą šalį, pasišaukė tarnus ir pavadė jiems savo turtą. Vienam jis davė penkis talentus, kitam du, trečiam vieną — kiekvienam pagal jo gabumus — ir iškeliavo". Toliau Kristus pasakoja, kas atsitiko, kai grįžęs šeimininkas pareikalavo apyskaitos. Pirmieji du tarnai atėjo ir, grąžindami talentus, pridėjo uždarbį — palūkanas. Šeimininkas pagyrė ištikimus tarnus: "Gerai, šaunusi ir ištikimasis tarne! Kadangi buvai ištikimas mažuose dalykuose, aš tau pavesiu didelius". Prisiartino ir tas, kuris talentą buvo užkasęs į žemę. Tada šeimininkas jam sakė: "Tau reikėjo leisti mano pinigus į apyvartą, ir sugrįžęs aš būčiau gavęs juos su palūkanomis. Todėl atimkite iš jo talentą ir atiduokite tam, kuris turi dešimt talentų. Kiekvienam, kas turi, bus duota, ir jis turės su pertekliumi, o iš neturinčio bus atimta ir tai, ką jis turi".

Šis pamokantis palyginimas mums atskleidžia žmogaus gyvenimo prasmę. Dievas nori, kad jo duoti talentai būtų naudojami, o negulėtų užkasti žemėje. Dievas nori, kad žmogus pats savo pastangomis siektų tobulėjimo — būti vis panašesniu į Dievą. Tie bus laimingesni, kurie bus arčiau Dievo, o arčiau bus tie, kurie bus labiau į jį panašūs.

AKMUO IR SAPNAS

ANDRIUS VALEVIČIUS, S.J.

Vasara — karšta ir tvanku. Prislėgta žmogaus egzistencija. Skubančios kulnys kaukši ant įkaitinto, dulkėto šaligatvio. Automobilų banga užtelia, susikemša, susigrūda ir vėl trumpam pranyksta. Iš visų pusių matyti tiktai kojos, skubančios kojos. Žmogus eina, giliai galvą nulenkęs, kažkas ir jam skamba ausyse. Jo mintys skuba, nervai įtempti, galva plyšta, kantrybė palaužta, prakaitas pila, viską mato pro ūkus, tvanka dusina. Ir skamba ausyse.

Trinktelia durys, didelės, sunkios geležinės durys. Ir nebematydamas tų durų, jis atpažįsta, kas įvyko. Jam nereikia jų matyti, pats trenksmas, kuris vien šitom durim priklauso, yra jam pažįstamas, kažkada buvęs net ir gerai pažįstamas. Jis pakelia savo nuliūdusią sunkią galvą ir regi: akmuo — ir skamba ausyse.

Akmuo, kažkoks nesuprantamas. Labai paprastas ir labai nepaprastas — šaltas, kietas, tylus ir sunkus. Nežiūrėdamas šių neįaukių kokybių, vis tiek žmogus nori prie akmens glaustis, už jo slėptis, nes akmuo teikia ramybę ir apsaugą. Jis yra pačios žemės pagrindinis pradmuo. Žmogus jame randa jėgą ir pastovumą. Jis yra skaitęs Senąjį Testamentą, kad dažnai akmenyje yra vaizduojamas Dievo artumas. Jis yra skaitęs, kaip nusilpęs ir išvargęs Jokūbas ant akmens rado poilsio savo nuliūdusiai galvai. Ir mūsų žmogus regi: akmuo prasideda nuo žemės ir kyla aukštyn, aukštyn — ligi dangaus. Jis stengiasi išvysti smailą viršūnę, bet stiprūs akinantieji saulės spinduliai padaro vaizdą neryškų. Ašarotos akys vėl krenta žemyn. Skambėjimas ausyse didėja, didėja ir garsėja. Jis vėl pakelia galvą. Balandžiai sklandžiai varstosi, kyla, krenta, nardo tarp saulės spindulių, skambėjimo lydimi. Šis vaizdas, šis skambėjimas jį užburia. Bet akmuo stovi; tvirtas, pastovus, kantrus, ramus, galingas, mirgančios aplinkos nepaliestas. Žmogus eina prie iškilmingų katedros durų ir įeina vidun, žiūrėdamas,

stebėdamas, suklusdamas. Pasaulio triukšmas nyksta — vėsu, lengva kvėpuoti. Lieka tik skambėjimas ausyse, daug artimesnis, pažįstamesnis, paguodžiantis.

Kolonos, suolai lydi jo žvilgsnį priekin. Daugelis nepažįstamų šventų asmenų žėri iš abiejų pusių, dešinėje ir kairėje, vitražuose. Jie žvelgia priekin, susijaudinę, tarsi regėtų kažką netikėta, stebuklinga. Žiūri nustebe altoriun. "Sakykite man...", prabyla jis jiems ir nežino, ką daugiau sakyti. Sustingsta, kaip paraližuotas. Bet jie neatkreipia į jį jokio dėmesio. Čia yra Kitas, kuris jį pridengia savo šešėliu. Skambėjimas aštrėja, virsdamas giedojimu. Taip, jis dabar aiškiai atpažįsta tą skambėjimą. Mūsų žmogus paskendęs, tarsi būtų kitame pasaulyje, sunkiomis kojomis prislenka prie suolo ir atsėda. "Iš kur tas giedojimas? Iš kur tie virpantieji jautrūs balsai?" Klausia savęs, ar nebūtų sapnas. Ar nebūtų jam taip, kaip įvyko Jokūbui — ypatingas sapnas; sapnas, kuris jį jungia su Dievybe? Savo sapne Jokūbas regėjo kopėčias, siekiančias dangų. Tiesioginis ryšys tarp žemės ir Dievo, ir Dievas pats yra kopėčių viršūnėje, ant jų pasirėmęs ir jas laikęs. O kopėčiomis užžengia ir nužengia Dievo angelai. Nužengdami žemyn, jie teikia žmonėms Jo patarimus ir pagalbą. Jie primena Jo nuolatinį rūpestį savo kūriniiais. Užžengdami jie neša žmogaus troškimus ir maldas prie pat Dievo sosto. Taip, sapnas, bet sapnas, kuris gimė visiškai savaime, kildamas iš jo pačios širdies: netikėtas, nelauktas, neapmąstytas, bet ano Kito įžiebtas... Žmogus trina išvargusias savo akis. Pirmą kartą gyvenime jis tikrai suvokė ir prabilo: "Iš tikrųjų Viešpats yra šitoje vietoje, ir aš nežinojau... Čia ne kas kita, kaip Dievo namai ir dangaus vartai" (Pr 28, 16-17).

• Apie 6 milijonai afrikiečių kasmet tampa krikščionimis. Net apie 70% Afrikos katalikų vyskupų yra vietiniai — negrai.

KĄ GALVOTI APIE VISUOTINĮ TVANĄ?

J. E.

Daugeliui žmonių nemaža sunkenybių sudaro kai kurie Senojo Testamento knygos aprašyti įvykiai. Jiems atrodo, kad kai kurie pasakojimai yra visiškai nesuderinami nei su protu, nei su paprasčiausiomis gamtos mokslo žiniomis. Pavyzdžiui, kaip galima su gamtos mokslu suderinti pasakojimą apie visuotinį tvaną? Jeigu tik prieš vieną kitą tūkstantį metų prieš Kristų žmonija buvo sunaikinta, išskyrus tik tuos, kurie buvo Nojaus laive, tai kaip per tokį palyginti trumpą laiką tik iš vienos Nojaus šeimos galėjo susidaryti įvairios rasės ir kalbos? Ar buvo įmanoma į tą laivą surinkti ir sutalpinti visų rūšių gyvūnų poras? Pasakojama, kad po tvano Dievas parodęs ženklą — vairovę. Nejaugi prieš tvaną jos nebuvo? Nejaugi prieš tvaną saulės apšviesti vandens lašeliai nesudarydavo spektro spalvų?

Visus šiuos klausimus katalikų apologetai jau daug kartų yra nagrinėję ir pakankamai aiškiai išsprendę, bet, mokslui žengiant pirmyn, daugelis biblinių problemų dar labiau paaiškėjo, tačiau drauge iškilo ir ne vienas painus klausimas.

Bažnyčia jau nuo pirmųjų amžių tikėjimo išpažinimuose ir susirinkimuose tvirtai gynė, kad tiek Senojo, tiek Naujojo Testamento knygos užima lygiateisę vietą ir kad jų autorius yra Dievas. Iš to fakto, kad Šventraščio knygų rašytojai buvo Dievo įkvėpti, neišvengiamai plaukia, kad Šv. Rašto knygos nėra ir negali būti klaidų. Įkvėptosios Biblijos knygos nėra vien tik "šventos" krikščionijos knygos, jos nėra taip pat tik kalbančios apie Dievą, bet pats Dievas yra šių knygų autorius, panaudojęs žmones tik kaip įrankius toms knygoms parašyti. Jų turinys yra toks, kokio norėjo pats Dievas. Taigi katalikui abejoti Šv. Rašto dieviška kilme būtų nusikaltimas prieš tikėjimą.

Devynioliktoje šimtmečio, eksperimentiniams mokslams labai pažengus į priekį, kilo klausimas, kaip suderinti biblines tiesas su fizikos mokslo tiesomis. Pirmiausia

reikia atsiminti, kad Biblija nėra gamtos mokslų vadovėlis. Jos uždavinys yra grynai religinis — mokyti žmones neklaidingų tikėjimo ir dorovės tiesų, bei pateikti sielos išganymo priemonės. Todėl gamtos mokslai neturi tiesioginio sąryšio su religija ir tik atsitiktinai yra liečiami Šventraščio lapuose. Sunkenybės, kylančios iš astronomijos, kosmologijos, geologijos, botanikos, zoologijos ir psichologijos mokslų srities, tiesiogiai neprieštarauja Šventraščio knygų mokslui. Šventųjų knygų rašytojai, kalbėdami apie gamtos mokslų dalykus, visai nenorėjo atskleisti naujų mokslo tiesų, bet išsireiškėdavo anų laikų terminais ir paprastų žmonių kalba, kuri vaizduoja ne gamtos reiškinių esmines ypatybes, o tikrai pojūčiais pastebimas apraiškas. Lygiai ir šiandien žmonių kalboje vartojami išsireiškimai neatitinka gamtos mokslo tiesų: saulė teka ir leidžiasi, vienokios ar kitokios spalvos daiktas ir kiti panašūs "nemoksliški" išsireiškimai.

Didesnė sunkenybė kyla, kai eina kalba apie istorinius klausimus. Ar visi Biblijoje pasakojami įvykiai yra istoriški? Atsakant į šį klausimą, visų pirma reikia atsiminti, kad Bibliją sudaro įvairūs literatūriniai žanrai, kurie ne visi vaizduoja istorinę tikrovę, kaip antai, palyginimai, tautos legendos ir padavimai, giminių istorijos ir poezija. Šventraštis nėra istorinė knyga modernia prasme, ir rytų tautos turi savo ypatingą būdą atpažinti istorinius įvykius. Senovės orientalinų kalbų mokėjimas, nauji etnologiniai radiniai ir archeologinės iškaskos, kaip pvz. Tell el-Amarna laišakai, Ras Šamra dokumentai ir Mirusios Jūros raštai padėjo ir padės išspręsti ne vieną istorinę sunkenybę.

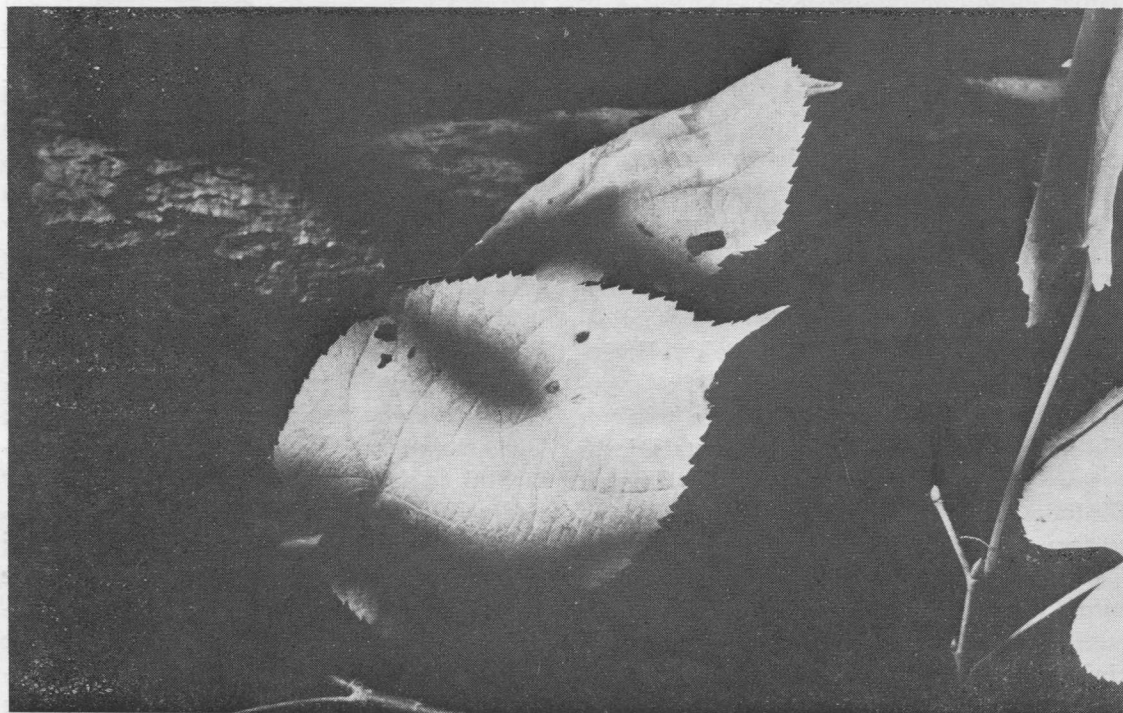
Šiais laikais senovės istorijos mokslai eina prie pirmųjų šaltinių ir nėra linę per greitai paneigti biblinių padavimų ar istorinių įvykių tikrovės. Tokiu būdu net ir Homero Odisėjoje ir Iliadoje giedamos epinės "pasakos" vis daugiau įgyja istorinės vertės, ypač po to, kai buvo surasta senovės

Troja ir Agamemnono kapas. Istorinėse Šventraščio knygose atpasakotus įvykius laikyti pasakomis, giliau nepastudijavus istorinių šaltinių ir rytų tautų archeologijos, būtų nerimta ir vaikiška. Faktai apie pačius krikščioniškosios religijos pagrindus turi būti visų katalikų laikomi istoriniais, pvz. pasaulio sukūrimas laiko pradžioje, specialus žmogaus sukūrimas, žmonių giminės kilmė iš pirmųjų tėvų, Dievo bandymas rojuje, pirmųjų tėvų nusikaltimas, gundant velniui žalčio pavidale, ir Atpirkėjo pažadas. Panašiai reikia tikėti ir tvano istoriškumu, ką yra patvirtinęs pats Kristus, nors to tvano aplinkybės ir apimtis paliekama Šventraščio tyrinėtojų aiškinimui.

Visuotinis tvanas, apie kurį kalba pirmoji Šventraščio knyga, paskutiniaisiais šimtmečiais yra pažadinęs daugybę diskusijų tiek katalikų, tiek kitatikių tarpe ir iškėlęs ne vieną sunkiai išrišamą klausimą: kokie šaltiniai kalba apie tvaną, kokia to tvano geografinė apimtis, kas tvane žuvo, kada tvanas įvyko, ar jis atitinka kitų tautų pa-

našius padavimus ir moderniųjų laikų geologines iškasenas. Pagaliau, kaip išspręsti Biblijoje minimos vaivorykštės klausimą? Nesileisdami į platesnes diskusijas, bandysime trumpai pateikti paskutinius Šventraščio aiškintojų atsakymus.

Padavimas apie tvaną, ištikusį žmoniją daugiau ar mažiau tolimoje praeityje, yra randamas tiek dingusių, tiek tebeegzistuojančių tautų tautosakoje. Vienuoliktoji babiloniečių Gilgameš epo lentelė aprašo tvano įvykį visai panašiais žodžiais, kaip ir Biblija. Nėra abejonės, kad čia kalbama apie tą patį tvaną. Laivas ištepamas smala, sustoja ant Nizir kalno, paukščiai yra siunčiami tyrinėti, po tvano dievai pajunta malonų aukų kvapą. Graikai turi panašų padavimą apie Deukalijoną ir Pyrą. Panašūs elementai užtinkami sanskrito epe, o taip pat ir tokios žemos kultūros tautose, kaip Amerikos eskimai ir Ugnies Žemės gyventojai. Tokį padavimą randame ir aukštos kultūros tautose: Jukatano Maja, Peru, Kinija. Tenka pastebėti, kad šie gausūs padavimai yra vienas nuo kito nepriklausomi ir yra neabejo-

Nukritę lapai

Donato Slavicko nuotrauka

Donato Slavicko nuotrauka

tinai panašūs, nors dažnai ir nudažyti vietinės religijos ir mitologijos spalvomis. Jie, be abejo, yra kilę iš bendro pirmykščio padavimo.

Idomu patyrinėti, kokia buvusi to tvano apimtis. Labai bendri išsireiškimai, kuriais tvanas aprašomas Genezės knygoje, kaip "visa žemė", "žuvo visi sutvėrimai", įvairiais laikais skaitytojams sudarė įspūdį, kad tvanas iš tikrųjų buvo apėmęs visą žemės rutulį, sunaikindamas visą žmoniją ir visą gyvūniją. Šios teorijos, vadinamos geografinio visuotinumų teorija, buvo laikomasi iki devynioliktojo šimtmečio, kai specialūs hebrajų kalbos išsireiškimai dar nebuvo pakankamai išstudijuoti, ir gamtos mokslai nežinojo apytikrio skaičiaus gyvūnų rūšių. Šios teorijos laikėsi net garsūs geologai, kaip Buckland, kuris tyrinėjęs išvagotą uolų paviršių ir manė suradęs visą žemę apėmusio tvano įrodymą. Tik vėliau paaiškėjo, kad tai atsirado nuo ledynų slinkimo. Panašios išvados buvo daromos ir iš jūrų geldelių, rastų kai kur kalnų viršūnėse. Reikia

pastebėti, kad ir baisiausias tvanas negalėtų išaiškinti, kaip atsirado tokie dideli geldelių sluoksniai kalnų viršūnėse. Jie tegalėjo susidaryti dėl žemės plutos esminių pasikeitimų: ten, kur dabar yra kalnų viršūnės, pirmiau buvo jūros dugnas.

Taip pamažu universalaus tvano idėja buvo visų atmesta. Būtų reikėję daugelio didelių stebuklų, norint surinkti Nojaus laivą viso pasaulio gyvūnų rūšis, kurių priskaityta apie 8000, ypač imant kiekvienos rūšies po porą ir dar kai kuriuos gyvulius maistui. Taip pat reikia atsiminti, kad kai kurių rūšių egzistavimui būtinai reikalingos tam tikros klimatinės sąlygos. Tokių stebuklų Šventraštis visai nemini. Žodžiai, kalbą apie visą žemę, leksikine prasme reiškia tik tai atskirą kraštą. Ir iš pasakojimo turinio atrodo, kad yra minimi tik tie reiškiniai, kuriuos pažinojo Nojaus laikų žmonės.

Atmetus šią visuotinio tvano teoriją, kilo kita, mišraus visuotinumų teorija, pagal kurią tik kai kurie žemės plotai buvę tvano paliesti, bet žmonės žuvo visi, išskyrus tuos,

kurie buvo laive, nes tuo metu žmonija dar nebuvo paplitusi po visą pasaulį. Tokiu būdu visuotiniai Biblijos išsireiškimai turėtų būti suprantami dvejopa prasme: kai eina kalba apie žemę ir gyvūniją, jie reiškia tik reliatyvų visuotinumą, o kai kalbama apie žmones, tai reikia suprasti absoliutiška prasme. Bet tokio skirtumo tarp žmonių ir gyvių Šventraščio tekste nerandame, dėl to nėra prasmės mums apie tokius skirtumus kalbėti. Todėl manoma, kad čia eina kalba tik apie dalinį tvaną, kuris nepalietė visų žmonių. Kad ta prasme tenka suprasti bendrus Šventraščio išsireiškimus, matyti iš tvano atpasakojimo: "kiekvienas mirtingasis sutersė savo gyvenimą", "visi žmonės žuvo vandenyse", "vandenys iškilo ant visos žemės"... Be to, padavimo autorius, atrodo, tekalba apie Seto giminės likimą, visiškai neminėdamas Kaino palikuonių. Pastarieji yra minimi, kaip garsūs metalo išdirbiniai. Taip pat iš Šventraščio žodžių apie patriarchų giminės dauginimąsi ir jų genealogijas aiškiai matyti, kad tarp Adomo ir tvano turėjo praslinkti ilgų amžių eilė, ir būtų sunku suprasti, kad žmonės tebūtų gyvenę vienoje vietoje. Paskutinių laikų antropologiniai radiniai įvairiose pasaulio dalyse, nuo Kinijos iki Pietų Afrikos, yra kilę iš ankstyvesnių laikų, negu tvano periodas.

Kuriuo laiku tvanas iš tikrųjų yra buvęs, nelengva pasakyti. Kasinėjimai Mezopotamijos lygumoje atskleidė ne vieno didelio tvano pėdsakus. Kišo vietovėje buvo rasti trys, kurių datas tyrinėtojai skiria iš eilės 4200, 4000 ir 3400 m. prieš Kristų. Ur mieste buvo rastos trijų metrų gilumo vandens nuosėdos, kurios liudija apie ilgą ir didelį tvaną. Galimas dalykas, kad abiejų vietovių tvanai kyla iš to paties laikotarpio. Apie 4000 metų prieš Kristų trodo apytikrė data tiek biblinio, tiek Babilonijos tvano padavimo, kurių atminimas aprašymo metu atrodo dar visai šviežias.

Dar keletas žodžių apie fenomeną, kurį mes vadiname vaivorykste arba laumės juosta. Bibliniame tekste jis vadinamas lanku, nes yra panašus į tos rūšies ginklą. Kadangi Dievas vaivorykstę padarė savo sutarties

su Nojum ir jo gimine ženklą, jis ją vadina "savo lanku". Tekstas jokių būdu nesako, kad tik tuo metu vaivorykstė atsirado, bet tik tai, kad natūralus gamtos fenomenas buvo duotas ženklo prasme — ateityje vaivorykstė bus Dievo gailestingumo ir jo sutarties su žmonija simbolis. Tai bus visiems suprantamas ir malonaus charakterio simbolis, garantuojąs, kad gyvybė išliks žemėje, nežiūrint rūšių gamtos apraiškų. Kadangi vaivorykstė yra tikrai Dievo maloningumo simbolis, ji nieko bendra neturi su panašiais mitologiniais lankais, kurie supa orientalinės dievybės ir joms teikia galią.

LIETUVIŲ MOKSLO DRAUGIJA VILNIUJE

JONAS MIŠKINIS

Lietuvių Mokslo draugija buvo didžiulis lietuvių kultūros židinys. Per keliasdešimt metų gyvavimo Vilniuje išvarė gilų ir platų lietuvių tautos kultūros barą.

LMD įsteigimas siejamas su dr. Jono Basanavičiaus ir dr. Sauerveino vardais. Jau 1870 m. dr. J. Basanavičius pradėjo rūpintis minimos draugijos steigimu, kuri, pasak jo, nuvestų lietuvių mokslininkus į savo tautos tiriamus darbus. Prieš "Aušrai" pasirodant, panašiu klausimu buvo susidomėjęs ir J. Sauerveinas. Jis šį klausimą buvo iškėlęs Prūsų "Lietuviškoje Zeitungoje". Dr. J. Basanavičius jo tam sumanymui nuoširdžiai pritarė ir pats parašė tuo reikalu straipsnį — "Lietuvių Zeitungai" ir "Keleiviui". Jis taip rašė:

"Trūskim, broliai! Iš tos sėklos, kurią mes išbarstėme, išaugo gražūs vaisiai. Kada jau mes į dulkes pavirsime, bet jei lietuviška kalba bus tvirtai pastojus, jei per mūsų darbus Lietuvos dvasia atsikvošės — tą syk mums ir kapuose bus lengviau, smagiau ilsėtis, o mūsų dvasios gėrėsis savo draugystėje mūsų prabočių stiprių Lietuvos apgyvenėjū ir mylėtojų".

Dr. J. Basanavičiaus spaudoje žodžiai daugeliui lietuvių buvo itin prie širdies ir

dėl to, lyg atsiliepdami į tą gražų vertingą sumanymą, Prūsijos lietuviai netrukus įsteigė Mažoje Lietuvoje Birutės Draugiją, o dr. Jonas Šliupas, tuomet gyvenęs Amerikoje, įsteigė Amerikoje Lietuvių Mokslo draugiją.

Bet tai dar nebuvo tokios draugijos, apie kurią svajojo dr. J. Basanavičius. Vadinasi, reikėjo laukti geresnių ir giedresnių laikų, kad galima būtų jo sumanymus geriau ir gyviau įvykdyti. Laikas pamažu slinko, bet atėjo ar, kitaip tariant, atsirado gera proga po 1905 metų Rusijos revoliucijos. Tada jis dar aiškiau pakartojo savo sumanymą, "Vilniaus Žiniose" smulkiai pažymėdamas būsimos draugijos tikslą. Jis sakė, kad draugijai turėtų rūpėti šie dalykai:

"1) Tyrimas lietuvių kalbos ir dialektų; 2) rinkimas dainų ir jų melodijų; 3) rinkimas patarlių bei priežodžių; 4) rinkimas žmonių vardų, pavardžių ir geografinių pavadinimų — upių, kalnų, ežerų ir apgyventų vietovių; 5) rinkimas senoviškų liekanų, burtų, sapnų, apžvalėjimų, mediciniškų užkalbėjimų, gydymų ir vaistinininkystės; 6) aprašymai įkurtuvių, krikštynų, svotbų, vestuvių, laidotuvių ir kitokių gyvenimo apeigų; 7) aprašymas švenčių: Kalėdų, Naujų metų, Velykų, Sekminių ir kitokių švenčių; 8. aprašymas įvairių žaidimų, šokių, puotų ir kit.; 9) aprašymas lietuvių namų, ūkiškų padargų, žaislų, muzikališkų instrumentų ir kit.; 10) rinkimas bei aprašymas senoviškų tautiškų drabužių — juostų, rankų darbo audinių, iškasenų piliakalniuose ir kitur; 11) archeologiški tyrimai, pilių, senkapių; 12) rinkimas senų rankraščių ir įvairių knygų apie Lietuvą ir jos praeitį; istorinis tyrimas lietuvių praeities ir 13) antropologiskas tautos tyrimas".

Jo planui daugelis pritarė, ir 1905 m. rugpjūčio 28 d. Vilniuje draugijos steigimo reikalas buvo smulkiai aptartas. Pirmųjų steigėjų atsirado 20 asmenų, kurie, susirinkę vakare, svarstė kilnų reikalą ligi 5 valandos ryto. Sekančią dieną tie patys asmenys susirinko Jono Vileišio bute ir čia išsirinko komisiją sumanytosios draugijos įstatams parengti. Į komisiją buvo išrinkti dr.

Jonas Basanavičius, P. Matulionis, Jonas Jablonskis, Jonas Vileišis ir kun. dr. Stankevičius. Komisija įstatus paruošė tais pačiais metais, bet draugija tebuvo įsteigta tik po dvejų metų. Mat caro valdžia įvairiai trukdė. Tačiau 1907 m. vasario 28 d. leido įsteigti draugiją. Pirmasis visuotinis Lietuvių Mokslo draugijos susirinkimas įvyko 1907 m. balandžio 7 d. Vilniaus muzikos salėje. Į naująją LMD nariais įsirašė žymesnieji lietuviai inteligentai, pasižadėdami, kiek sąlygos leis, aktyviai dalyvauti kultūros darbe. Be to, buvo sudarytas pirmas LBD komitetas, į kurį įėjo dr. J. Basanavičius — pirmininkas, P. Matulionis — vice-pirmininkas, dr. St. Matulaitis — antras vice-pirmininkas, Antanas Smetona — knygmininkas ir nariais dr. Juozas Bagdanavičius, kun. Tumas-Vaižgantas ir inž. Petras Vileišis.

Tuo būdu draugijos prieky atsistoję dr. J. Basanavičius, kuris greitai laiku užmezgė artimus bendradarbiavimo ryšius ne tik su lietuviais mokslininkais, bet ir su kitataučiais. Jam pavyko pritraukti į LMD darbą keletą rusų mokslininkų, būtent: prof. Fortunatovą, prof. Šachmatovą ir kitus; vokiečių prof. dr. A. Bezzenbergerį, olandą van der Moulén, suomių prof. Niemi, lenkų prof. Baudouin de Courtenay ir prof. Prochaską, ukrainų istoriką Gruševskį ir daug kitų, kurie mielai ir aktyviai prisidėjo savo patarimais ir darbu prie Lietuvių Mokslo draugijos klestėjimo. Taigi ligi 1914 metų LMD turėjo 650 narių, o 1918 m. — 848.

Dr. J.B. rūpinosi ne vien LMD reikalais, bet jam itin labai rūpėjo mokslo laikraščio išleidimas. 1905 m. Vilniaus Žiniose" jis rašė:

"Vienas vokietis buvo išsitaręs: 'Um die Gegenwart zu kennen muss man die Vergangenheit erforscht haben'. Šitie žodžiai ir mūsų būčiai labai tinka. Mes visi gan gerai žinom, koks mūsų šiandieninis būvis, kai mes esame užpakalyje atsilikę nuo daugelio tautų. Iš dalies — bet tik iš dalies — žinom ir apie priežastis šito dėl mūsų liūdno fakto, ale mes beveik nieko nežinom apie tai, kuomi mūsų tauta buvo gilioje senovėje,

kaip ir ant kokio kultūros laipto ji buvo stovėjusi, iš kur ir kokių priežasčių dėliai ji čion, šiaurėje, atsidūrė ir kokios didelės tautos senovėje buvo, o dabar ji yra tik liekana, menkas šešėlis. Apie mūsų gyvenimą Europos šiaurėje tarp vokiečių ir slavėnų yra gana paminėjimų įvairiose kronikose ir šiaip raštuose, kurie gal būt prieinami kiekvienam archyvuose, todėl ir istorija šito laikotarpio gali būti aprašyta ne su tam didžiu vargu. Daug sunkiau yra su gilesne tautos senove. Šitame įžvilgyje turim didžios vertės archyvus, dar beveik niekam nežinomus ir nesuvertotus, mūsų dainos, pasakos, geografiškuose ir žmonių varduose, kurie, kaip kokie suakmenėjusieji neišpasakytai gilios senovės liudytojai, su laiku suteikia mums daug šviesos apie mūsų tautos praeitį. Todėl, man rodos, tuo tarpu folkloriškoji programos dalis yra svarbiausia ir apie ją pasirūpinti reikėtų ant tų pėdų, nė įkūrimo draugijos laukiant, įsteigiant ypatingą tam reikalui laikraštį”.

Tačiau laikraščio leidimo mintis buvo įvykdyta tik 1907 metais, kai buvo įsteigta LMD. Naujas laikraštis buvo pavadintas “Lietuvių Tauta”, ir jis buvo laikomas LMD organu. Laikraštį redagavo sudarytoji komisija iš dr. J. Basanavičiaus, J. Jablonskio, kun. Jauniaus, kun. Tumo-Vaižganto, Antano Smetonos, A. Voldemaro, Volterio ir vokiečių mokslininko dr. A. Bezenbergio. Nuo 1909 m. “Lietuvių Tautą” redagavo A. Smetona, Mykolas Biržiška ir J. Šlapelis. Šiame laikrašty atsispindėjo visa eilė mokslinių vertingų rašinių apie Lietuvos dabartį ir praeitį. Taip pat buvo daug rašoma lietuvių papročiu, istorijos, lietuvių kalbos, literatūros ir kitais klausimais. Be to, LMD iniciatyva buvo leidžiama daug lietuviškų knygų, o 1914 m. draugijos vadovybės sumanymu buvo suruošta lietuvių spaudos paroda.

Pažymėtina, kad LMD rūpinosi lietuviškų vadovėlių paruošimu ir spausdinimu. Šis darbas teko vykdyti Pirmojo pasaulinio karo metu. Per penkerius metus speciali komisija parengė lietuvių mokykloms 115 vadovėlių: tikybos, lietuvių kalbos, literatū-

ros, istorijos, geografijos, logikos, psichologijos, gamtos mokslo, matematikos, fizikos ir kt. Vadovėlių autoriai dirbo su dideliu pasiryžimu ir pasišventimu, neimdami už savo darbą jokio atlyginimo.

Dr. J. Basanavičius daug rūpinosi knygyno, muziejaus ir archyvo reikalais. Įsigijo daug knygų, bet jų nebuvo kur sukrauti. Čia atėjo pagalbon A. Smetona. Jis užleido iš savo kuklaus buto vieną kambarį Basanavičiaus knygynui. Vėliau pavyko valdybai išnuomoti tris kambarius Šv. Mikalojaus bažnyčios namuose. Knygynui pagrindą padėjo dr. J. Basanavičius, paaugodamas visą savo biblioteką, sudarytą iš 4000 tomų. Tos knygos daugiausia buvo apie senovės tautų gyvenimą ir kultūrą, Lietuvos istoriją, etnologiją ir etnografiją. Aukojo daug knygų ir kiti lietuviai, pavyzdžiui, prof. E. Volteris — 1200, kun. J. Tumas-Vaižgantas — 700, A. Ališauskas — 177, A. Burba — 159, dr. Kauneckis — visą istoriko Daukanto biblioteką. Taip pat dar paaukojo Amerikos Lietuvių Susivienijimas — 823 veikalus, Prūsų Lietuvių Birutės draugija — 750 tomų, moksleivių ir Sandaros draugija — 340 veikalų. Daug paaukojo knygų ir kiti asmenys. 1914 m. LMD knygynas turėjo per 20.000 tomų knygų. Jų tarpe buvo daug senų kronikų apie Lietuvą, lotynų, gudų, rusų, lenkų ir vokiečių kalbomis.

Dr. J. Basanavičius turėjo labai daug archeologinių eksponatų ir gan didelę numizmatikos kolekciją, sudarytą iš 2000 įvairių vertingų monetų, daugiausia trakų, graikų ir romėnų laikų, o taip pat ir vertingų archeologinių iškasenų — kelias dešimtis XII - XVII amžiaus lietuvių kaukuolių, daug akmeninių, žalvarinių ir geležinių dalykų. Visą šį vertingą istorinį turtą jis padovanojo LMD muziejui. Jį pasekė ir kiti, pvz. kun. P. Jurskis padovanojo poleontologijos kolekciją, dr. Nagevičius ir dr. Grinius — akmeninių kirvukų, kaltų (šlifuočių ir nešlifuočių) kolekcijas. Be to, LMD turėjo gražų rinkinį bažnytinių daiktų ir iš etnologijos, dailės dalykų, moteriškų papuošalų, prijuosčių, juostų, rankšluosčių, margučių ir daug, daug kitų lietuvių liaudies meno dalykų.

LMD buvo įsigijusi turtingą archyvą ir daug surinktos tautosakos. Taip pat J. Basanavičius buvo surinkęs daug žymesnių rašytojų rankraščių — vyskupo Valančiaus, vyskupo Baranausko, L. Ivinskio, kun. Juškos, dr. Sauerveino ir kitų. Tuo būdu į LMD archyvą pateko per 10.000 lietuviškų liaudies dainų, per 15.000 pasakų, daug patarlių, burtų, padavimų ir t.t. Archyve buvo komplektų daugelio lietuviškų laikraščių,ėjusių Lietuvoje ir Mažojoje Lietuvoje, o taip pat ir Amerikoje.

Lietuvių Mokslo draugijos nesužlugdė rusų sunki spauda. Nenustelbė jos ir vokiečių karinė okupacija. Ilgą laiką ją toleravo ir lenkai, kol draugijos priešaky stovėjo dr. J. Basanavičius.

Vilnius buvo lietuvių mokslinio darbo lopšys, ir čia dr. J. Basanavičius išbudėjo sargyboje iki paskutinės savo gyvenimo dienos. Jam mirus, po keleto metų okupantai lenkai pasmerkė Lietuvių Mokslo draugiją numarinti. . . 1938 m. sausio 24 d. lenkų valdžios įsakymu LMD buvo suspenduota, jos sandėliai, knygynas, muziejus ir archyvas užantspauduoti, o tais pačiais metais birželio 14 d. LMD buvo galutinai uždaryta, ir ant jos kilnojamo ir nekilnojamo turto buvo uždėta niekšiška sunki letena. Taigi lenkams teko "garbė" atlikti tai, ko drovėjosi padaryti rusai ir vokiečiai.

Tas lenkų okupuoto Vilniaus administracijos nekultūringas ir žiaurus elgesys sukėlė didelį pasipiktinimą ir protestus ne tik lietuvių, bet ir kitų kultūrinių tautų mokslininkų bei kultūrininkų.

Lietuvių Mokslo draugija buvo nenutraukiamai susijusi su dr. J. Basanavičiaus vardu. Jis ją kūrė, dėl jos sielojosi, jis jai ilgus metus vadovavo.

LMD buvo didelis lietuvių tautos turtas, turėjęs Lietuvai didelės kultūrinės ir politinės reikšmės.

• Popiežius Jonas Paulius II dėl sužeidimo negalėdamas vykti, kaip planavo, į Ispaniją spalio mėnesį, tikimasi galės nukeliauti ateinančiais metais, prieš pasibaigiant šv. Teresės iš Avilos 400 m. mirties sukakties minėjimams.

MIRTIS

ALEKSANDRAS KELMIETIS

Aš turiu teisę tikėti ir abejoti. Abejoti man yra pagrinde, laisvės principu išnokusi, kūrybinė sąlyga.

Algimantas Mackus

Poeto Algimanto Mackaus kūryboje mirtis yra jo įkvėpėja — mūza. Nė vienas mūsų poetas tiek daug įkvėpimo mirtyje nerado, kiek jis. Jis stengėsi pro mirtį, tarsi pro kokias likimo užtrenktas duris, pažvelgti į anapus ir rasti tiesą. Tų tamsių durų jam praverti nepavyko, kaip nepavyksta niekam. Gyvendamas abejonėse, šio pasaulio nevertino ir juo nesidžiaugė. Gyvenimas jam buvo liūdnas egzilės laikas. Mirė jaunas avarijoje lygiai taip, kaip jis norėjo:

Juodos, juodos!

Aš noriu tik juodos,

mėnulio plaštakom

į sapną apimtos,

į Dievo masę

dūžtančios avarijos.

Jo pasaulėžiūra ir toks jo mirties troškimas yra nuoširdus ir logiškas, kaip visų jautrių idealistų pasaulyje be Dievo. Pasaulis be Dievo yra tuščias ir tamsus, ir kas visiškai į šį faktą įsigilina, nebetenka prasmės jame gyventi. Gyvenimas jam tampa kančia, viltis — apgavystė, o Dievas — melas.

Ir ką gi, mirtis yra gyvenimo atšaukimas, daugiau nieko. Žmogus šioje situacijoje yra tik daiktas, paklusnus daiktas, kaip visi daiktai yra paklusnūs savininkui. Ar mūsų abejonės mirties akivaizdoje gali turėti koki nors rimtą tikėjimo pagrindą, kad žmogus yra pats sau viešpats, pats sau dievas? Jei ne, tai kodėl esame tokie nepasotinamai išdidūs, kodėl nedrįstame galvos nulenkti prieš faktą, prieš nežinią, prieš visagalybę, prieš išmintį ir protą, kuriuos matome kiekvienoje žemės pėdoje, kiekvienoje laiko akimirkoje? Juk be tos išminties ir visagalybės argi galėtume būti, ar galėtų būti bet kas bent vieną sekundę? O būna, būna nesuskaitomus milijonus metų. Išnyks-

Išsizadėjau vaiko – praradau gyvenimo džiaugsmą...

Vytautas Kasniūnas

Po šokių šventės išėję į kiemą, susitikome būrelį pažįstamų ir, dalindamiesi dienos įspūdžiais, slinkome automobilių aikštės link. Man su draugu kiek atsilikus nuo būrio, pribėgo graži ponია ir, džiaugsmingai šaukdama mano vardą, apsikabino ir pabučiavo.

— Ko spoksai, ar manęs nepažįsti? — patraukė už rankos.

— Tyliau ir spoksau.

— Žiūrėk dabar man į akis, — sakė, nušiemusi akinius.

Nesulaukusi atsakymo, priėjo prie žmonos. Pabučiavusi papurtė už pečių, laukdama atsakymo. Vėl tylą. Dabar visi trys spoksom ir tylim.

— Neprisimenat Danguolės? — šūktelėjo. — Vyteli, tu irgi žlibas pasidarei. Nebepreisimeni savo draugės, buvusios meilės...

ta abejonės, kai žmogus atsiduria mirties akivaizdoje. Kaip tada aišku viskas pasidaro! Nebekyla klausimas, kas yra Viešpats: Aš ar Tu? Tada tik pamatai, kad viską, ką turėjai, kas buvai, reikia atiduoti, nieko sau negali pasilikti, nieko savo neturi, esi absoliučiai nuogas, koks niekad nebuvai.

Ir koks aš menkas būčiau, jei tik savimi pasikliaučiau, koks didelis esu, kai tikiu, kad esu Dievo sukurtas, į jį panašus. Aš ne sudužimo, o gyvenimo prašau, gyvenimo amžino ir šviesaus.

Turbūt būčiau sužlebęs, jei visi trys nebūtume apsikabinę.

— Danguolyte, Danguote, — švokšte iššvokščiau...

Apsidžiaugę, išsiglamonėję, po trisdešimt metų nesimatę, rankomis susikabinę, atsidūrėme prie automobilio.

— Tu viena? — klausiu.

— Viena.

— Kur važiuojame? Pas mus?

— Kur nors toli, toli, į laukus, į miškus, — ji sako juokaudama. — Girdėjau, kad išsikėlėte iš miesto?

— Balsas Danguolės, dabar atpažistu ir tavo judesius, artistiškus rankų mostus, bet veido neatpažinau, — sakau jai.

— Sužlibai, vaikelai, — rodos, laukais skrenda jos juokas. — Nori, kad padeklamuočiau man tavo parašytą meilės eilėraštį? Esu tikra, kad žmonai kitą parašei. O gal norėjai išsizadėti senos draugystės?...

Mes trise sėdėjome verandoje, kurią iš vienos pusės supo ežeras, o kitoje pusėje dunksėjo miškas. Saulė sėdo žemyn, pažėrusi ežere raudonus spindulius. Papietavę restorane, gėrėme kavą ir siurbėme saldų "benediktiną". Kalbėjome, juokavome, bet atviros šilimos nebuvo. Kažko trūko. O juk kadaise visi trys buvome labai geri draugai. Ir kai aš nuėjau atnešti kavos, pasivijusi žmona pakuždėjo į ausį, kad Danguolė turbūt nori ką nors pasakyti, bet nedrįsta. Taip jai bent atrodo. Pasiūlė pasilikti dviese.

Grįžę radome Danguolę, šluostančią ašarotas akis. Ji pasiūlė tostą už seną draugystę. Apsikabinę rankomis, pagal seną tradiciją, išgėrėme. Toliau kėlėme tostą už milą viešnią.

Danguolė prisiminė, kai mes viešėjome jų ūkyje ir, pagal joniškielių paprotį, turėjome išgerti stiklinę alaus.

— Pakirto mums kojas, ir sutūpėme kaip vištos, — ji juokėsi.

Ar tas tostas, ar tie linksmi prisiminimai mums atnešė tą liepsnelę, kuri mus uždegė. Juokėmės, kvatojome, vienas kitą prarėkdami. Vardai vijosi vardus, metai — metus.

— Beje, kur dabar gyvena Vytenis Au-

gustaitis? — paklausiau Danguolę. — Jis buvo mergaičių pažiba, visų linksmybių vadovas. Prisimenu, kaip jis viliojo tave nuo manęs...

— Jūs nieko nežinote apie jį? — lyg rūščiu balsu paklausė Danguolė.

— Nuo to laiko, kai ji iškėlė į provinciją, rodos, tardytojo pareigoms, nieko negirdėjau, — atsakiau į jos klausimą.

Nakties tamsumą atlydėjo vėsuma, tad persikėlėm į salonėlį.

— Kai su tavim draugavau, niekados netikėjau tavo žodžiais, — pradėjo Danguolė. — Vis manydavau, kad tu juokauji, išdaigauji. O ką sakydavo Vytenis — tikėjau. Tikėjau kiekvieno jo žodžiu. Baigusi gailėtingųjų seserų mokyklą, paprašiau būti perkelta į Šiaulius, kur jau gyveno Vytenis. Ji įsimylėjau. Nebuvo tai meilė iš pirmo žvilgsnio, bet palengva rusenanti. Jis pasakojo, kaip paviliojo mane nuo tavęs, nepagailėdamas tavęs visokiomis spalvomis nudažyti. Kėlė bei ryškino visų mūsų draugų ir pažįstamų blogybes, save statydamas lyg į šventuolėlių tarpą. Tas geria, anas rūko, šis mergišius ir t.t. O jau mergaitės tai visos varnos, tik karvelių plunksnomis pasipuošusios. Tik aš viena ta išrinktoji, laukiamoji, gražiausia, mieliausia, ištikimiausia. Ir kodėl aš jo žodžiais tikėjau, dabar pati nežinau. Gal dėl to, kad kvailai mylėjau. Jis vyčiojo mane apie savo pirštą, o aš degiau laime. O kai liepsnos išsiplėtė, po karščio mane paliko.

— Jis tave vedė? — paklausė žmona.

— Pažadais statė mūsų šeimos rūmą, pažadai pažadais ir liko, — atsakė Danguolė.

— Bet juk tu ištėkėjai?

— Klausykite, dabar papasakosiu visą savo gyvenimo istoriją. Kai vykau į Ameriką, buvau nėščia. Pereinamoje stovykloje sutikau Vytenio tėtą. Kartu plaukėme viename laive. Ji buvo Vytenio motinos sesuo ir jo krikšto motina. Aš jai pasisakiau, kad laukiu kūdikio ir kad Vytenis pasižadėjo mane vesti, kai tik atvyks į Ameriką. Su jo teta Andriulienne išsiskyrėme Bostone. Ji vyko į Waterburį, kur turėjo dirbti ūkyje.

Davė savo adresą ir pažadėjo, reikalui esant, padėti. Kai aš buvau septintame nėštumo mėnesyje, mane atleido iš darbo. Susirišau su Andriulienne. Ji pakvietė atvykti pas ją. Ūkininko šeima, kur ji su vyru gyveno, buvo labai gera. Jie vertėsi daržininkyste, ir aš gavau darbo. Gimė duktė, ir aš vis laukiau Vytenio, tikėdama jo žodžiais. Andriuliai vaikų neturėjo ir mergytę labai mylėjo. Andriulius vadinau dėde ir teta. Jiedu palengva mane ruošė, kad susigyvenčiau su realybe ir Vyteniu nepasitikėčiau. O aš, bent kiek pinigų susitapiusi, vykau į Čikagą ir kitas lietuvių kolonijas, ieškodama Vytenio.

Skubėdama pasakoti, ji lyg pritrūkdavo kvapo. Toliau tęsė:

— Tuo tarpu Andriuliai man kūrė naują pasaulį. Šalia mūsų ūkio, kaimynystėje, atsikėlė jauna lietuvių kilmės šeima. Jis — buvęs lakūnas, karo veteranas, ji — mokytoja. Jie mylėjo vaikus, bet, jų neturėdami, ieškojo ką nors įsūnyti ar įdukrinti. Jiems labai patiko mano dukrelė Vitalija. Kai mes su Andriuliais vykdavome į lietuvių renginius, jie siūlydavosi prižiūrėti mergaitę. Aš tada buvau 28 metų. Gyvenimas ūkyje buvo labai nuobodus, uždarbis liesokas ir, kas svarbiausia, jokios gražesnės ateities. Ilgos darbo valandos lauke per visus tris metų laikus, o žiemą — sandėlyje. Viena, ką pasiekiau, tai pramokau gana gerai anglų kalbos, nes, turėdama pagrindą iš gimnazijos laikų, neturėjau didesnių sunkumų. Mane slopino ilgesys. Pasidariau labai nervinga, dažnai skaudėdavo galvą, ir vakarus skandindavau ašarose. Pradėjau rūkyti ir gerti. Vytenis man buvo jau miręs. Jis greičiausiai kitai suko ar apsuko galvą. Nujaučiau, kad apie jį turi žinių teta. Ji apie Vytenį vis dažniau kalbėdavo, kuris, anot jos, tėvų išlepintas, buvo netinkamas šeimos gyvenimui. Mano nujautimas, kad jis išvyko į Australiją, vėliau pasitvirtino. Visa mano paguoda, fizinė ir dvasinė atgaiva buvo išvykos į didesnes lietuvių kolonijas, ką labai rėmė ir Andriuliai tiek žodžiais bei raginimais, tiek pinigais. Kankinama migreninių galvos skausmų, ne kartą pagalvodavau apie savižudybę. Nykau ir fiziškai. Prieš akis ma-

čiau tamsią ateitį. Močiutės buvau išmokyta, kad jaunas mėnulis atneša laimę, tad vis naujus darbus reikia tada pradėti. Ką jis man atnešė, laimę ar nelaimę, tik vėliau sužinojau. Buvo jaunas mėnulis, kai vakare atėjęs ūkvedys pasiūlė važiuoti į Bostoną sunkvežimiu. Į netoli Bostono esantį daržininkystės ūkį, kur buvo gaminami vitaminai, jis turėjo nuvežti kažkokias vaistažoles, ir jam esanti reikalinga sekretorė. Kvietimą sutikau džiaugsmingai. Kelionė buvo sėkminga. Užtrukome keturias dienas, kol suvedėme visas buchalterines sąskaitas ir pasirašėme sutartį įvairių naujų vaistažolių auginimui. O vienos vakarienės metu savininko sūnus man pasiūlė pas juos gana įdomų darbą, ir aš, nė neaiktėlėjusi, sutikau. Ir tik namo grįžusi pradėjau galvoti apie Vitaliją. Ką daryti?...

Į mus įbedusi akis, skausmo iškreiptu veidu Danguolė liūdnai pasakė:

— Tam pačiam jaunam mėnuliui šviečiant, man susimaišė protas...

— Ar susirgai? — gailestingai paklausė žmona.

— Ką padariau tą vakarą, kenčiu dabar ir kentėsiu visą gyvenimą. Kaimynai pasiūlė įdukrinti Vitele, ir aš sutikau. Išsižadėjau dukters ir, kaip Judas, paėmiau pinigų, už kuriuos nusipirkau nelaimę — automobilį. Po dviejų mėnesių ji sudaužiau į šipulius ir ilgą laiką išgulėjau ligoninėje. Ten dirbdama ištekejau už vyro, kuris buvo išsiskyręs. Tik viena, ką gero apie jį girdėjau, kad jis sumanus darbininkas. Kad jis šioks ir anoks, visokių blogybių prisiklausiau. Kad jis kelis kartus išsiskyręs, taip pat girdėjau. Bet jis man patiko kuo toliau, tuo labiau. Labiausiai jis mane sužavėjo, pasakydamas, kad nekalbėtume apie praeitį, neišpažintume nuodėmių, bet pradėtume kurti gyvenimą iš naujo. "Susirasim adatą, susirasim siūlą ir siūsime naują rūbą, o seną sudeginsime ir pelenus išbarstysime", jis vis mėgo kartoti. Savo vedybas laikau vykusiomis. Mudu gražiai sugyvename ir auginame sūnų, kuris dabar turi 26 metus ir, mano džiaugsmui, nori vesti lietuvaitę. Mano vyras buvo žydų tikėjimo, dabar uolus katalikas. Vyro ir sū-

naus lietuvių kalba, kaip mes mėgstame sakyti — "žydiška". Susikalbėti galima. Dukra 32 metų, augina sūnų, kuris į mudvi labai panašus, o taip pat ir į mano sūnų. Jei jiedu kada nors susitiktų, neatskirtum, taip panašūs.

Po trumpos pauzės ji tęsė toliau savo gyvenimo istoriją:

— Dabar pasakysiu, kodėl jūs manęs neatpažinote, kas man sudarė džiaugsmo. Aš gyvenau ir gyvenu didelėje nuodėmėje, nes išsižadėjau ir pardaviau dukterį. Tik mirtis tą mano širdies skausmą išgydys. Visos mano mintys apie dukrą sukasi. Ją dažnai sapnuoju. Po šešiolikos metų aš ją sutikau, nuvykusi į Waterburį. Eidama gatve pro mokyklą, sutikau iš gimnazijos einančią savo dukrelę! Atsimenu tik tiek, kad akyse sužibo žvaigždutės, ir aš atsibudau ligoninėje po operacijos. Aš bėgau per gatvę, kad į akis nesusidurčiau su Vitalija, ir mane partrenkė automobilis. Sužalojo galvą ir veidą. Po galvos operacijos laukiau didesnės veido operacijos. Tada man kilo mintis paprašyti, kad chirurgas pakeistų mano veido išvaizdą. Po atviro išsikalbėjimo jis sutiko ir taip padarė. Kai po operacijos nuėmė nuo veido visus tvarsčius, nė mano vyras neatpažino. Sako, kad pagražėjau ir pajaunėjau. O aš labiausiai norėjau, kad manęs neatpažintų duktė, kuri buvo taip į mane panaši, kaip du vandens lašai.

Atsigaivinusį keliais gurkšniais kavos, tęsė pasakojimą:

— Dukters patėviai mirė. Ji vėžiu, o jis iš širdies skausmo. Aš Vitaliją aplankau gana dažnai, nes Waterburyje yra mūsų vitaminų įmonės skyrius. Žinoma, tik gatvėje ar krautuvėje. Žinau, kur gyvena, tad dažnai ir sukinėjusi aplink. Mirė ir abu Andriuliai. Buvusieji daržininkystės ūkio savininkai gyvena Kalifornijoje. Tad ir čia, į seną darbovietę atvykus, niekas manęs neatpažįsta. Dabar esu 62 metų. Rengiuosi iš-eiti į pensiją. Noriu susitaikyti su Dievu. Kiek aš kalbėjau dėl savo praeities su kunigais, su psichologais, visų atsakymai buvo skirtingi. Noriu paklausti ir šio mano gyvenimo aprašymo skaitytojus: kokia jūsų

nuomonė? Ar aš turiu viską atvirai papasakoti savo vyrui ir sūnui? Kai įdukrino Vitaliją, prašiau naujus tėvus pasakyti, kad jos mama lietuvė ir katalikė. Patėviai prašė, kad dukters nelankyčiau, kol jie bus gyvi. Jie abu buvo baptistai, labai uolūs savo religijos išpažinėjai. Ar aš dabar galiu savo dukrai pasakyti visą tiesą?

— O jei, išbraukusi 32 metus, grįžtum į anas dienas, ką darytum? — paklausiau.

— Jokių būdų neišsižadėčiau dukters. Nei už milijoną, nei už aukso rūmus! — atsakė pakeltu balsu.

— Ar tie 27 vedybinio gyvenimo metai buvo laimingi? — įsiterpė žmona.

— Ačiū Dievui, gražiai sugyvenau su vyru, užaugo šaunus sūnus, bet... išsižadėjusi dukters, praradau savo gyvenimo džiaugsmą. Aš norėčiau pasakyti visoms netekėjusioms mergaitėms, kad jeigu jau atsitinka tokia bėda, — gyvenkite ir susigyvenkite su ta bėda... Tada nepatirsite mano kančių, kurios buvo baisesnės už bet kokią bėdą...

Redaktorius nuomonė. Šio aprašymo autorius prašė, kad redaktorius parašytų savo nuomonę šiuo jautriu ir kebliu klausimu. Autorius ne kartą yra pasisakęs, jog šiuose šeimų problemų aprašymuose jis pakeičia daugelį aplinkybių, kad neišduotų aprašomųjų šeimų ir asmenų. Tad ir iš šio aprašymo neaišku, kurios aplinkybės tikros, o kurios pakeistos. Nuo to labai daug gali priklausyti ir atsakymas. Labai svarbu būtų žinoti, ar mergaitei buvo pasakyta, kad ji yra įdukrinta, ar ji žinojo, kad ją auginusieji nebuvo jos tikri tėvai, ar jai tikrai buvo pasakyta, kad jos tikroji motina yra lietuvė ir katalikė? Iš aprašymo atrodo, kad taip, bet paprastai, ką nors įsūnijant ar įdukrinant, taip nedaroma. Tad labai tenka abejoti šios aplinkybės tikrumu.

Smulkiai ir tiksliai nežinant visų aplinkybių, būtų protingiau patarti, kad viskas būtų palikta taip, kaip buvo iki šiol — niekam nieko nesakyti. Norėtume tik nuraminti motiną. Ji neturi savęs laikyti išdavike. Daug yra motinų, kurios dėl vienos ar kitos svarbios priežasties atiduoda savo vai-

Vaikų knyga suaugusiems

J. V.

Paprastai vaikams knygas rašo suaugusieji. Bet kartais rolės pasikeičia: suaugusiems knygą parašo vaikai.

Tokia 550 psl. knyga pasirodė Italijoje vardu "Juvenia" — vaikų liudijimai, patirtis, pastabos. Kaip ši knyga atsirado? 1979-ji metai buvo "Tarptautiniai Vaiko Metai". Ta proga buvo sumanyta paraginti Romos katalikiškų pradžios ir vidurinių mokyklų mokinius, kad jie savo rašiniais ir piešiniais pasisakytų, ką jie mano — kokie turėtų būti žmonės, koks turėtų būti pasaulis.

Iš 100.000 mokinių darbų buvo atrinkta 1.800, ir jie pateko į "Juvenia" — knygą, dedikuotą pop. Jonui Pauliui II. Romos Vokaras kard. Ugo Poletti parašė knygai trumpą įžangą, kur sako: "Tai yra atskleidimas, kaip žmonės turėtų atrodyti ir gyventi". O Romos universiteto docentas ir vienos bažnyčios klebonas, recenzuodamas "Juvenia", sako: "Tai yra enciklopedija, kokios iki šiol nebuvo, parašyta pačių vaikų. Ir iš tikrųjų kas gali geriau suprasti poetišką, nekalta vaiko sielą, jei ne patys vaikai?"

"Juvenia" atskleidžia rodos jau ištyrinėtą, tačiau vis pilną staigmenų vaiko pasaulį, jo galvojimą, jo norus, iš ko gali pasimokyti ir suaugusieji. Tai vaikų pasaulis, ne vien nuotykiškai apipintas, o pilnas problemų, kurios kankina ir suaugusius. Ar iš vaikų galvojimo suaugusieji pasidarys sąžinės sąskaitą ir pažvelgs į pasaulį nekaltais vaikų akimis?

Suprantama, kad "Juvenia" knygoje dominuoja vaikų jausmų pasaulis: motina, metų laikai, gamta, naminiai gyvulėliai. Bet šalia jų yra rimtų, tiesiog dramatiškų problemų: badas pasaulyje, didžiųjų miestų pro-

kus įsūnyti ar įdukrinti. Tai negalima laikyti nuodėme. Motinai patariame apie tai daug negalvoti, nusiraminti ir atsiminti, kad už savo buvusias klaidas jau pakankamai atkentėjo ir atsilygino. Dievas jos už tai tikrai neteis ir nesmerks.

blemos, teroristai, narkotikai, smurtas ir pan. Vienas kitas pavyzdys.

Dešimties metų Danielius rašo "atvirą laišką pasaulio didžiūnams": "Aš esu dar mažas, klausau ir domiuosi viskuo, kas vyksta aplink mane. Tarptautinių Vaiko Metų proga norėjau, kad ši mano laišką paskaitytumėte visi. Norėčiau, kad daugiau susidomėtumėte broliška meile, kuri dingsta ten, kur yra karas ir smurtas. Neužsigaukite, kad aš galvoju kaip vaikas, tačiau mano žodžiai gema mano širdyje. Jūsų rankose yra tautų, o gal ir visos žmonijos likimas. Nors mes, vaikai, neturime patyrimo, bet jūs kartais elgiatės blogiau negu vaikai. Vaikai nėra blogi, o jūs, "suaugusieji vaikai", savo kalbose raginate būti draugais, bendradarbiauti, netgi būti broliais, bet po jūsų gražiais žodžiais yra tik tuštuma".

"Juvenia" knygoje paliečiama ir tokia skaudi tema, kaip abortai. Viena devynerių metų mergaitė rašo: "Aš turiu šeimą, kuri mane myli; mamą, kuri, prieš man gimstant, nenusikratė manimi". Ypač vyresnio amžiaus vaikai labai jaučia ir supranta abortų tragediją. Trylikos metų mergaitė, gimnazijos III klasės mokinė, parašė "Negimusios mergytės dienoraštį", kurį čia ištiesai paduodame.

Spalio 5 diena. Šiandien aš pradėjau gyventi. Mamytė ir tėtis to dar nežino. Aš esu tokia mažutė, kaip aguonos grūdėlis, tačiau jau esu nepriklausoma būtybė. Visi psichiniai ir psichologiniai duomenys jau yra nustatyti. Pvz. aš turėsiu tėčio akis ir geltonus, garbanuotus mamytės plaukus. Dar ir kiti dalykai jau nustatyti: aš būsiu mergytė.

Spalio 19 d. Pasirodė pirmasis mano kraujas, pirmosios kraujo venos. Kadangi mano organai dar nėra pilnai išsivystę, mane mamytė turi palaikyti savuoju krauju ir savo gyvybine energija. Ir kai vėliau, kada būsiu gimusi, to nepakaks, ji kurį laiką maitins mane savuoju pienu.

Spalio 23 d. Mano burnytė jau atsivėrė. Po metų galėsiu juoktis, šypsotis, kai mamytė ir tėtis pasilenks prie mano lopšelio. Mano pirmasis žodis bus MAMA! Argi ne juokinga sakyti, kad aš nesu savarankiška žmo-

giška būtybė, kad aš esanti tik mano motinos kūno dalis?

Spalio 26 d. Mano širdis jau pradėjo plakti. Ji plaks, niekad nesustodama, nepailsdama, ligi mano gyvenimo pabaigos. Ar tai ne didelis stebuklas?

Spalio 30 d. Jau pradeda augti mano rankos ir kojos. Ir augs tol, kol bus pilnai išsivysčiusios ir galėsiu jomis naudotis. Jos dar augs ir man gimus.

Lapkričio 12 d. Dabar mano rankose jau pasirodė pirščiukai. Jais aš galėsiu veikti pasaulyje ir dalyvauti žmonių darbuose.

Lapkričio 20 d. Šiandien mano mamytė pirmą kartą pastebėjo turinti mane po savo širdimi. Manau, kad ji labai apsidžiaugė.

Lapkričio 25 d. Dabar jau matyti, kad aš būsiu mergytė. Mamytė tikrai galvoja, kokį vardą reiks man parinkti. Įdomu žinoti, kaip mane pavadins.

Lapkričio 28 d. Visi mano organai jau yra išryškėję. Jie jau pakankamai išsivystę.

Gruodžio 2 d. Man jau auga plaukai ir blakstienos. Mamytė bus labai patenkinta savo dukrele.

Gruodžio 13 d. Greitai galėsiu matyti. Tačiau mano akys bus dar tartum užsiūtos. Šviesa, spalvos, gėlės... Kaip bus puiku visa tai matyti! Bet ypač džiugina mane mintis, kad galėsiu matyti mamytę... Gimsiu rugsėjo mėnesį. Kaip sunku laukti! Dar daugiau kaip šeši mėnesiai.

Gruodžio 18 d. Mano širdelė yra visiškai sveika. Yra kūdikių, kurie gema su ligota širdimi. Tokiais atvejais reikia jiems daryti širdies operaciją. Ačiū Dievui, mano širdis sveika. Būsiu mergytė, pilna jėgos ir sveikatos. Visi džiaugsis manimi, ką tik gimusia.

Gruodžio 24 d. Šiandien, kada visas pasaulis džiaugiasi ir mini mažojo Kūdikėlio Jėzaus gimimą, mano mamytė pasakė tėčiui, kad ji laukianti manęs. Tėtis baisiai užpyko. Mamytė verkia.

Jau kelios dienos tėtis negrįžta į namus, net telefonu nepaskambina.

Gruodžio 28 d. Šiandien mama mane nužudė!!!

MANO NEGIMUSIEMS KŪDIKIAMS

Saldžiuos savo gyvenimo sapnuos
sapnuoju jus, kurių niekad nemačiau,
ir jaučiu krykštaujančius
savo vienišame bute.

Kūdikiai su sidabriniais balseliais,
jums šie mano liesi pirštai,
taip giriami mano vienvėjuje.
Jais būčiau pasiuvusi marškinėlius,
su baltais mezginiais ir ilgais kaspinais,
plevėsuojančiais vėjuje.

Tai yra sapnai...
Jūs liksite amžiname šešėlyje.
Ant jūsų nusileis laiko užmarštis,
o mano negimusieji kūdikiai!

Mona Pacoli

Reikia stebėtis, kad vaikų savišamonėje yra iškilusios problemos, apie kurias prieš keliolika metų nebuvo galima nė pagalvoti. Visuomenė, taip staiga pasikeitusi, negalėjo neveikti nė vaikų pasaulio. Juk įvairūs įvykiai, dažnai baisūs ir skaudūs, yra nuolat prieš vaikų akis televizijos ekrane. Trylikos metų mokinė Adelė rašo: "Žmonės stengiasi nukariauti pasaulį: jie veda karus, pajungia mokslą atomui suskaldyti, pasiekia mėnulį, bet visa to vaisius — nepasitenkinimas ir baimė".

Tokio pasaulio akivaizdoje 12 metų Aleksandra rašo: "Neskubėkime augti, nes augant tykoja pavojai, ypač narkotikai, kurie, kaip rašoma, yra taip pavojingi jaunuoliams". O 12 metų Paulė konstatuoja: "Gyvename pasaulyje, kuriame negalima pasitikėti nė draugais, nes vos jais pasitikėsi, pateksi į spąstus".

Aišku, kad ne visi vaikų rašiniai "Juvenia" knygoje yra tokie pesimistiniai. Dageelis vaikų tikisi ir nori, kad pasaulis būtų gražesnis, kad būtų jame galima rasti laimės ir džiaugsmo. Suaugusieji turi išgirsti vaikų SOS. Mažas 8 metų Steponas prašyte prašo suaugusiųjų daryti visa, kad "pasaulis būtų naujas, linksmas, paprastas, aiškus, kuriame nuolat šviestų saulė".

Jaunimas

Aštuntasis lituanistikos seminaras

Juozas Vaišnys, S.J.

Kai prieš aštuonerius metus pirmą kartą buvo suruoštas Lituanistikos seminaras, tai jis visus maloniai nustebino: visi studentai kalbėjo tik lietuviškai, visur viešpatavo tokia nuostabi darbo dvasia, jaunimas ryte rijo lektorių jiems pateikiamas lituanistines žinias. Po seminaro viena studentė, ji aprašydama spaudoje, savo rašiniui davė tokią antraštę: "Su meile duota, su meile priimta". Taip, tikrai! Visi lektoriai su meile stengėsi duoti studentams lituanistinio peno, o studentai su meile jį priėmė. Užtat ir seminaro pasisekimas, pasiekti rezultatai buvo nelaukta staigmena. Buvo sunku suprasti, kaip per vieną savaitę galima tiek išmokti. Tas pirmasis seminaras tęsėsi tik vieną savaitę, bet, pradėdant antruoju, iki šiol jis tęsiasi po dvi savaites.

Po pirmojo seminaro ne vienas pagalvojo ir net pasikalbėjimuose ne kartą išsireiškė, kad toji pirmojo seminaro dvasio ilgai nesitęs: organizatoriams nusibos, iš pradžių taip užsidegęs jaunimas greitai perdegės ir atšals. Tai rodo daugelis kitų panašių iniciatyvų, kur pradžioje atrodė, kad mūsų jaunimas, kaip erelis, nuolat į padanges kils, bet staiga vėl nutūpė ant žemės. Vis dėlto taip neįvyko. Kasmet matome tą patį entuziazmą, užsidegimą, norą vis daugiau ir daugiau išmokti.

Leisime kalbėti pačiam jaunimui. Baigiantis kiekvienam seminarui, lietuvių kalbos ir kultūros kurso studentams duodama

parašyti tema: "Ko iš seminaro tikėjausi ir ką gavau". Čia duosime vieną kitą studentų pasisakymą iš paskutinio seminaro.

Linus Balsys. Atvažiavęs į seminarą jau antrą kartą, maniau, kad aš jau viską žinau ir kad bus dvi nuobodžios savaitės. Bet mano nuomonė tuoj pasikeitė. Visi kursantai, ypač mergaitės, mielai priėmė į savo kompaniją, ir smagiai dvi savaites pabendrauome, drauge dirbdami.

Ir šiais metais kursai buvo labai įdomūs, man net labiau patiko negu pernai. Darbo buvo labai daug, bet to ir reikėjo tikėtis, nes mes čia atvažiavome ne atostogauti, bet patobulinti savo lietuvių kalbos, literatūros ir istorijos žinias. Jeigu tik galėsiu, į seminarą atvyksiu ir ateinančiais metais.

Daina Kojelytė. Tikėjausi išmokti taisyklingiau lietuviškai rašyti ir kalbėti, įdomių paskaitų pasiklausyti, su įdomiais žmonėmis susitikti ir gal truputį paatostogauti.

Radau patogius namus ir jaukią aplinką, diktantus ir pratinimus, istorijos vadovėlius ir eilėraščių pynę, "vatinę" duoną, pasaldytus kopūstus ir minkštas kėdes. Atostogų neatradau.

Buvo smagu patauškėt, pasitart, pasikalbėt, pasiginčyt, kaip lygus su lygiu, ir su aštuoniolikmečiu, ir su didžiai gerbiamu universiteto profesorium. Tokių progų ne visuomet ir ne visur yra. Buvo smagu pajusti, kad Jablonskis ne tik pavardė, bet ir žmogus, kad istorija aiškesnė, bet prisipažįstu, kad poezijos vis tiek nelabai suprantu. Pasigedau daugiau lietuviškų dainų, kietos lovos ir "šviežios" lietuviškos spaudos. Sužinojau, kad Dievas linksnuojamas taip, kaip laukas, o mašina linksnuojama ir kirčiuojama taip, kaip mergina. Taip pat sužinojau, kad rusai ir vokiečiai labai švarūs žmonės, nes, kaip istorijos lektorius nuolat kartojo, jie, keliaudami per Lietuvą, vis "muilą nešė".

Vida Kuprytė. Nutariau važiuoti į seminarą dėl keleto priežasčių. Visus metus gyvendama bendrabuty ir labai retai lietuviškai kalbėdama, pastebėjau, kad man vis sunkiau išsireikšti lietuviškai. Maniau, kad se-

minaras padės prisiminti gramatiką ir praturtins žodyną. Taip pat mane domina istorija ir literatūra. Tikėjausi, kad seminaras duos bent šiekį tokį pagrindą, kad paskui pati galėčiau skaityti ir gilintis. Tikėjausi pabendrauti su rimtai nusiteikusių lietuvių jaunimu.

Seminare daugiau ar mažiau gavau, ko tikėjausi. Mane džiugino jo universitetinis lygis. Istorija buvo objektyviai dėstoma, literatūra moksliškai nagrinėjama. Ypač mane nustebino seminaro nuotaikos. Visi, be jokio raginimo, lietuviškai kalbėjo. To aš nesu patyrusi nė vienoje lietuviškoje stovykloje ar šiaip kokiame nors lietuviškame susibūrimė. Visų entuziastiškas nusiteikimas ir darbštumas man įkvėpė norą mokytis ir gilintis lituanistiniuose moksluose. Aplamai seminaras man labai patiko. Tikiuosi, kad kitais metais vėl galėsiu atvykti.

Danutė Račiūnaitė. Tikrai negalėčiau pasakyti, ko tikėjaus iš seminaro. Buvau girdėjusi iš buvusiųjų kursantų, kad reikia sunkiai dirbti. Tad buvau jau pasiruošusi išklausyti daug paskaitų ir rimtai atlikti uždavinius. Jau turėjau susidariusi apie seminarą tam tikrą vaizdą, bet nesitikėjau, kad taip smagiai ir sklandžiai prabėgs dvi įtempto darbo savaitės. Atvykus tuoj pamąčiau, kad čia yra tikras seminaras, o ne eilinė stovykla. Visi dalyviai buvo rimtai nusiteikę ir nuoširdžiai ryžosi patobulinti bei pasisemti kuo daugiau lituanistinių žinių. Gyvenant ir bendraujant kartu, buvo daug progų vienas kitam padėti ir padiskutuoti įvairiais lituanistiniais klausimais. Labai įvertinu aukštą lektorių lygį ir pasiaukojimą mums.

Aplamai kursai buvo puikūs ir labai vertingi. Manau, kad visi kursantai labiau įsimylėjo lietuvių kalbą. Visiems kilo noras daugiau skaityti lietuvių literatūros veikalus, o ne tik žinutes lietuviškuose laikraščiuose.

Jūratė Raulinaitytė. Atvykau į šią metų lituanistikos seminarą, tikėdamasi pramokinti lietuvių kalbos vartoseną ir daug lietuviškai rašyti bei skaityti. Jau seniai buvau lankiusi lituanistinę mokyklą ir per pra-

ėjusius dvejus metus gyvendama mažoje lietuvių kolonijoje, buvau atpratusi lietuviškai kalbėti. Su pasibaisėjimu jausdavau, kad, grįžusi į Los Angeles atostogų, jau nebe pajėgdavau taip sklandžiai lietuviškai kalbėti, kaip anksčiau.

Visi mano norai čia išsipildė, ir manau, kad gavau dar daugiau naudos, negu tikėjau. Susitikau daug naujų draugų, su kuriais praleidau nemažą linksmy valandų. Per šias dvi savaites išmokau, kokių klaidų vengti rašant ar kalbant, kaip bandyt suprasti eilėraščius, kaip kritiškai skaityti dramas ir apysakas. Taip pat geriau susipažinau su tėvų šalimi — kokia ji buvo seniau ir kokia yra dabar.

Buvau maloniai nustebinta visų lektorių aukštu lygiu. Ačiū jiems viesiems, kad tiek daug savo brangaus laiko mums paaukojo! Jaučiuosi šių kursų labai paskatinta neprarasti naujai atgauto sklandumo kalbant ir skaitant (su rašyba šiek tiek blogiau). Po poros seminaro dienų jau žinojau, kad tikrai norėsiu grįžti ateinančią vasarą. Tad iki pasimatymo!

Linās Simonaitis. Žinoma, aš buvau pasirengęs dirbti, bet ne tiek daug! Dabar, žvelgdamas atgal, matau, kad per tas dvi savaites buvo užduoti tik septyni rašiniai — tai visai nebaisus skaičius, tačiau kai tie darbai dar buvo prieš akis, visai kitaip atrodė. Kartais abejodavau, ar man pavyks išsigelbėti iš tokios beviltiškos padėties. Jei kitais metais seminare dalyvausiu, jau žinosiu, kad nėra ko rūpintis — visi vargai išnyksta, ir lieka tik malonūs įspūdžiai.

Visi penki kursai, kuriuos lankiau, man labai daug padėjo ir mane sudomino. Prof. Klimo "Etimologijos pradmenys" parodė, kokia kartais sudėtinga kai kurių mūsų žodžių kilmė. Mažai ką nusimaniau apie lietuvių literatūrą — niekad nebuvau skaitęs nei "Anykščių šilelio", nei "Metų", bet prof. Šilbajoris mane su šiais veikalais supažindino ir parodė, kaip reikia nagrinėti poeziją. Iš Vlodo Šakalio daug ką sužinojau apie dabartinę Lietuvą ir lietuvių, apie jų padėtį ir veiklą. Prof. Mačiūnikos kursas apie Lietuvą Antrojo pasaulinio karo metu man

Tėvynėje

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

* Vilniuje "Vaga" išspausdino Petro Vaičiūno eilėraščių rinkinį "Erdvių ugnys". Knyga 352-jų puslapių. Yra trečioji po jo mirties. P. Vaičiūnas buvo ne tik iškilus lietuvis dramaturgas, bet ir poetas. P. Vaičiūno poezija ir dramaturgija labai artima V. Mykolaičiui-Putinui, B. Sruogai ir F. Kiršai. Lietuvių literatūrai paliko apie dvidešimt dramos kūrinių. Nesekė kurios nors literatūrinės krypties arba rašymo būdo. Buvu labai santūrus bei kuklus. Akademiniėje lietuvių literatūros istorijoje teigiama, kad P. Vaičiūnas per kelis dešimtmečius išliko beveik nepakitęs. Centrinis jo poezijoje atpažįstamasis ženklas — saulė. Ji jungia kas žmoguje tauriausią, gražiausią ir kas skiria jį iš kitų dangaus ir žemės gaivalų. Gražiausia P. Vaičiūno lyrikos dalis "Gyvenimo preliudai".

"Pergalė" savo atsiliepimuose rašo, kad ankstyvieji Petro Vaičiūno eilėraščiai šią dieną "iškritę" iš mūsų poetinio akiračio, tačiau jie gali lenktyniauti su kitų poetų kūryba ir nuotaikomis. Kaip pavyzdį "Perga-

padarė didelį įspūdį. Niekad nebuvau girdėjęs, kiek daug priešasčių buvo Lietuvos tragedijai. Vis dėlto iš visų mano kursų kunigo Vaišnio kursas apie bendrinės lietuvių kalbos rašybą bei skyrybą ir kalbos kultūrą gal buvo pats naudingiausias. Per tas dvi savaites pajėgiau nusikratyti daug rašybos ir kalbos klaidų, bet žinau, kad dar ne visų, tad reikės ir ateityje lankyti seminarą.

lė" spausdina posmelį iš eilėraščio "Jūra nerimo":

Jūra nerimo per naktį ir dieną:

Čia, erdvę pasiekusi, deimantais skilo,
Čia šlakstė žemčiūgais padangių blakstieną,
Čia kilimais klojos, čia kalnais vėl kilo...

Zodžių, minčių, vaizdų ir nuotaikų didžiausias sutelkimas yra Petro Vaičiūno pasakutiniuose kūriniuose. "Pergalė" spausdina posmelį:

Ak, kiek skausmo šakoį, atlaužtoį nuo kamieno...

Ji ne saulėn jau kyla — ji geidžia tik vieno:

Kaip atlaužtai priaugtį jai prie gimto kamieno...

Ta nulūžus šaka — tai drama mūs ne vieno.

* Šiauliuose vasarą įvyko senosios muzikos šventė. Joje buvo atliekami renesanso ir baroko laikų kūriniai. Ši šventė susilaukė didelio susidomėjimo. Bilietai į visus koncertus, kurie vyko Parodų rūmuose, buvo parduoti dar gerokai prieš šventę. Ši šventė jau trečioji. Pirmoje 1978 m. dalyvavo keturi ansambliai, 1979 m. trys ir šiemet šeši. Buvo atlikti Anglijos, Baltarusijos, Italijos, Lietuvos, Prancūzijos, Rusijos, Ukrainos ir Vokietijos kompozitorių kūriniai. Su J. Kučinsko vadovaujamu Kompozitorių sąjungos ir Valstybinės filharmonijos senosios muzikos vienetais dalyvavo solistės J. Čiurlaitė ir G. Kaukaitė. Ypatingai visus sužavėjo Universiteto studentų kamerinis vienetas, vadovaujamas P. Koncės. Programa sudaryta iš 16 a. Lietuvos ir Italijos kompozitorių kūrinių. Šioje programoje pirmą kartą, ne tik Lietuvoje, bet ir visoje Sąjungoje suskambėjo D. Gabrielio "Magnificat". Visi vienetai dalyviai šventėje buvo apdovanoti gražiais atsiminimo medaliais, o vienetai — šventei skirtomis bareljefinėmis plokštėmis.

* Dūdų orkestro muzika Lietuvoje yra labai suklestėjusi. Įsisteigę šeši vienetai, kurie turi nuolatinį darbą šioje srityje. 1950 m. Respublikinėje dainų šventėje dalyvavo tik tryliką pučiamųjų orkestrų su 150 muzikantų. Po penkerių metų Dainų šventėje jau grojo 721 muzikantas iš trisdešimt penkių pučiamosios muzikos vienetų. Dar po penkerių metų 1320 muzikantų iš 70 vienetų, atlikdami gana sudėtingą koncertinę pro-

gramą. Šių jungtinių orkestrų vyriausias dirigentas dainų šventėse buvo Vitas Žilius. Jis išspausdino knygą "Pučiamųjų orkestrų instrumentai". 1957 m. V. Žilius Vilniaus miesto kultūros ir poilsio parke sukūrė pirmą apmokamų muzikantų vienetą. Šis vienetas labai dažnai koncertuodavo kituose respublikos miestuose. Ilgainiui jis išaugo į plačiai žinomą respublikoje pučiamųjų muzikos instrumentų vienetą "Trimitą" Šiuo pavyzdžiu sekdami, ir kiti respublikos miestai pradėjo steigti dūdų orkestrus.

"Kultūros baruose" pažodžiui: "Festivalių prisisteigėme nemaža. Dabar rūpestis kitas — kaip išryškinti kiekvieno jų savitumą, kaip išvengti reguliariai pasikartojantiems renginiams gresiančio monotoniškumo?"

* Vilniuje Šv. Onos bažnyčia pastatyta 1500 m., tai teigia žymus lenkų meno tyrinėtojas D. Kačmarzyk. Ją statęs Dancigo architektas Mykolas Enkinger. D. Kačmarzyk savo studijoje rašo, kad tais metais Vilniuje buvo tik viena Šv. Onos bažnyčia prie bernardinų vienuolyno. 1501 m. popiežius leido didžiajam kunigaikščiui Aleksandrui ruošti atlaidus Šv. Onos koplyčioje. 1511 m. bernardinų dienoraštyje minima Šv. Onos bažnyčia. Karalius Žygimantas Augustas savo testamente prašė būti palaidotas Vilniuje Šv. Onos bažnyčioje. Kai kas su D. Kačmarzyk galvojimais nesutinka, bet vertina jo atliktą darbą.

* "Pergalė" paminėtas š.m. balandžio 16 d. Varšuvoje miręs poetas Kėkštas. Rašoma, kad poetui teko pergyventi žiaurų viską naikinantį karą, kuriame ir jis pats dalyvavo. Įsijungęs į lenkų dalinius Italijoje, kovėsi prie Monte Casino ir Adrijos pakrančių. Pasibaigus karui, kurį laiką gyveno Romoje. Amžinajame mieste lietuvių kalba išspausdino kelis eilėraščių rinkinius. Nuvyko į Argentina. Ligos pakirstas, 1959 m. atvažiavo pas savo seserį Varšuvoje. Lenkijoje buvo priimtas į Literatų sąjungą. Nuo 1962 m. poetas — Lenkijos jungtinės darbininkų partijos narys.

* Vilniaus universiteto jaunieji literatai jau ketvirtį metų tęsia savo kūrybos vakarus. Jie vyksta meno darbuotojų rūmuose ir

susilaukia nemažo būrio poezijos gerbėjų. Jaunųjų poetinius vakarus paįvairina vienas kitas jau žinomas poetas.

* Vilniuje vasarą buvo suruošta pirmoji respublikinė piešinių paroda Dailės parodų rūmuose. Ši paroda buvo seniai laukiama. Pradėta naujas metinis paprotys. Paroda lankytojams teko šiek tiek nusivilti. Ji nepakankamai atskleidė piešinio, kaip savarankiško meno kūrinio, vertę ir jo išraišką. Menininkams piešiniai dažniausiai atlieka pagalbinį vaidmenį. Piešiniuose buvo lengvai atpažįstami grafikų bei tapytojų pamėgti pagrindiniai dėmenys. Tuo tarpu šiandien pasaulyje piešinys yra kaip savarankiška dailės rūšis.

* "Pergalė" rašo, kad dailininkai yra darbo žmogaus aplinkos grožis. Jo dvasinės būsenos dalis. Šiandien nemaži būriai dailininkų, apsigyvenę įvairiuose rajonuose, dirba įmonėse bei gamyklose. Miesto ir kaimo kultūriniame gyvenime dailė gali ir turi vaidinti labai svarbų vaidmenį. Pristeigta dailės mokyklų vaikams. Vidurinėse mokyklose sustiprintas piešimas. Kuriami dailės židiniai. Vilniuje ir Kaune gyvena ir dirba 618 Dailininkų sąjungos narių. Kituose miestuose ir rajonuose — 48, t.y. septyni procentai. Naujuose dailės židiniuose dirba apie 35 procentai. Planuojama respublikoje įsteigti pastovią vaikų piešinių parodą. Sakoma, kad Šiauliuose iš visos respublikos yra sudarytos palankiausios sąlygos dailės gyvenimui. Šiame mieste daugiausia ir vyksta menininkų susirinkimai. Tai didelis miesto vadovų nuopelnas, nes jie dėmesingi dailininkų kūrybai.

* Į Palangą vasaros metu per dieną atskrenda apie tūkstantis keleivių. Tiek pat jų ir išskrenda. Iš Kauno per dieną išskrenda apie keturi šimtai keleivių. Daugiausia skridimų į Maskvą. Kaune pradėtas statyti naujas aerodromas. Iš Vilniaus išskrenda apie du tūkstančiai keleivių. Tiek pat jų atskrenda. "Tiesa" rašo, kad didžiausias dėmesys — keleivių aptarnavimo kultūrai. Čia dar reikia daug pasistengti. Keleiviams prikišama, kad vėluojasi, o taip pat bando pravežti neregistruotą krovinį.

* Lietuvos respublikoje yra dvylika aukštųjų mokyklų. Jas lanko apie 70 tūkstančių jaunuolių. Šiomet jose yra 10 tūkstančių pirmakursių.

* Pradžios mokyklas Lietuvoje lanko per 517 tūkstančių vaikų. Šiomet pirmą kartą į mokyklos suolą atsisėdo 52 tūkstančiai vaikų.

* Pažodžiui iš "Tiesos": "Mokslo metų išvakarėse redakcija gavo laišką iš Pasvalio, kuriame rašoma, jog čia moksleiviai negali nusipirkti reikalingų mokslui priemonių. Nėra paauglių ir jaunuolių amžiui tinkamų mokyklinių uniformų, batų. Panašių vargų yra ir kituose respublikos miestuose bei rajonuose. Mokyklinės mugės kai kur dar nepradėjusios veikti. Negi galvojama, kad su spės viską padaryti paskutinėmis mokslo metų dienomis? Reikia tuoj pat taisyti padėtį, pasirūpinti, kad moksleiviai laiku galtų įsigyti reikalingus mokslui reikmenis".

* Lietuvos respublikoje yra 174 tūkstančiai partijos narių ir kandidatų. Per pirmąjį šių metų pusmetį Lietuvos komunistų partija padaugėjo beveik 4 tūkstančiais žmonių. Apie 71 procentą stojančių į partiją sudaro komjaunimo auklėtiniai. Jaunas komunistas vertinamas pagal tai, kaip jis vykdo partinius įsipareigojimus, kaip gilina savo politines žinias ir kaip dalyvauja visuomeninėje veikloje. Kandidatui stojant į komunistų partiją, su kandidatine kortele duodamas ir pirmas įsipareigojimas partijai.

* Didžiausias Lietuvoje vitražas puošia Birštono kultūros rūmus. Jo plotas 142 kv. metrai. Vitražas pavadintas "Tarybų Lietuva". Autorius — dailininkas Vytautas Švarlis. Vitraže atvaizduota Vilniaus B. Dvarinio vaikų muzikos mokykla, Klaipėdos kultūros rūmai, Palangos "Neringos" poilsio namai, Vilniaus šiltnamių kombinato administracinis pastatas, "Aukštaičių" restoranas Utenoje, Viešbutis Skuode. Vitražas gintaro spalvos.

* Lietuvos valstybinis pučiamųjų instrumentų orkestras "Trimitas" lankėsi Vengrijoje. Čia vyko gėlių karnavalas. Per šešias lankymosi dienas buvo suruošti septyni koncertai. Orkestras tapo karnavalo laureatu.

Kalba

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.
Patarėjas — PROF. PETRAS JONIKAS

VIETININKAS NE SAVO VIETOJE

Jau ne kartą esame rašę apie netaisyklinę vietininko vartojimą. Galima sakyti, kad tas vietininkas tikrai per dažnai ir per išūliai skverbiasi į mūsų kalbą, išstumdamas kitus linksnius ar posakius. Žinoma, čia yra kitų kalbų (ypač rusų kalbos) įtaka. Manome, kad bus naudinga dar pakartoti ir priminti vieną kitą dažniau pasitaikantį netaisyklingo vartojimo atvejį.

Dažnai vietininkas vartojamas ten, kur geriau tiktų įnagininkas. Štai keli pavyzdžiai:

Imk tuos vaistus *skysčių formoje* (= skysčių forma, skysčių pavidalu).

Tas veikalas buvo parašytas labai *gražiai-me stiliuje* (= gražiu stiliumi).

* Tarptautinėje knygų parodoje Maskvoje dalyvavo ir Lietuvos respublika. Lietuvos paviljone buvo apie 250 knygų. Tai buvo geriausieji pastarųjų metų leidiniai, išspausdinti "Vagos", "Minties", "Mokslo" ir "Šviesos" leidyklų.

* Laukininkystėje dirbantiems kolūkičiams skiriamas didesnis atlyginimas. Už gerą sėją sėjėjai gauna papildomai 30 procentų. Bulvių sodintojai už didesnę plotą, apšodintą bulvėmis, — 40 procentų. Už pašarinių šakniavaisių ir daržovių pirmą išreitinimą bei piktžolių išravėjimą per penkias dienas — 50 procentų. Papildomą atlyginimą gauna darbininkai, dirbantys su chemikalais.

Skačiau knygą, parašytą *anglų kalboje* (= anglų kalba).

Tame laikotarpyje (= Tuo laikotarpiu) aš nebuvau namie.

Linkiu daug laimės *ateinančiuose metuose* (= ateinančiais metais).

Norėčiau gauti tą paskaitą, surašytą *trijuose egzemplioriuose* (= trimis egzemplioriais).

Ligonis serga plaučių uždegimu, bet labai *lengvoje formoje* (= lengva forma).

Šie du kūriniai skiriasi tik *mažose detalėse* (= mažomis detalėmis).

Prof. Salio raštai bus išleisti *trijuose tomuose* (= trimis tomiais).

Taip pat gana dažnai vietininkas vartojamas ten, kur reikėtų vartoti laiko galininką, pvz.: Ši vakarą koncertas prasidės *septyniose* (= septintą valandą). Melsk už mus mirties *valandoje* (= valandą). *Šios savaitės bėgyje* (= Šią savaitę) jis mane aplankė net tris kartus.

Kartais netaisyklingai pavartotą vietininką galima pakeisti kitomis konstrukcijomis. Čia gali būti įvairiausių atvejų. Paminėsime tik keletą dažniau pasitaikančių: *Tame* (= Tai) ir yra didžiausia problema. Šiais metais tenisininkas pralaimėjo turnyrą, nes nebuvo *geroje formoje* (= geros formos). Jis puikiai nusimano *muzikos reikaluose* (= apie muziką). *Savo apsileidimo išdavoje* (= Dėl savo apsileidimo) studentas neišlaikė egzaminų. *Esmėje* (= Iš esmės) jis neblogas žmogus, tik reikia jį gerai pažinti. Šios mokyklos patalpos yra labai *blogame stovyje* (= Šios mokyklos patalpų stovis yra labai blogas). *Kelių žingsnių atstume* (= Už kelių žingsnių) sprogo bomba. Mano draugas dar *tebėra atostogose* (= tebeatostogauja). Tai turi didelės reikšmės šio jaunuolio *vysymesi* (= vystymuisi). Tas mechanikas yra labai prityręs *radijo taisyme* (= radijo taisytojas). *Tų vaistų poveikyje* (= Tiems vaistams veikiant), jis pradėjo kliedėti. Jis buvo smarkiai sutrenktas, ir *to pasekoje* (= dėl to) prarado atmintį. Tai tikiuosi atlikti *dvejų metų bėgyje* (= per dvejus metus). *Daugumoje* (= Dažniausiai, daugiausia) tai yra geri berniukai.

TRUMPAI IŠ VISUR

- Čekoslovakijoje veikia dvi kunigų seminarijos. Vasarą buvo įšventinti kunigais tas seminarijas baigę 42 nauji kunigai, tačiau praėjusiais metais tame krašte mirė 80 kunigų.

- Olando kunigo Werenfried van Staaten vadovaujama **Pagalba kenčiančiam Bažnyčiai** 1981 m. pasiekė 50 mil. dolerių vakaruose prisiglaudusių pabėgėlių iš komunistinių kraštų sielovadai finansuoti.

- Jėzuitas kun. Brambila, 35 m. gyvenęs Tarahumara indėnų tarpe, parašė jų kalbos raramuri ir ispanišką žodyną, kurį išspausdino viena Meksikos knygų leidykla.

- Tarptautiniame Eucharistiniame kongrese Liurde dalyvavo ir Lietuvos katalikų delegacija, vadovaujama Kauno ir Vilkaviškio vyskupijų administratoriaus vysk. Liudo Povilonio. Dalyvavo visų šešių Lietuvos vyskupijų atstovai. Kauno arkivyskupijai atstovavo Šiluvos klebonas prel. Vaclovas Grauslys, Vilniaus arkivyskupijai — jos valdytojas kun. Algirdas Gutauskas, Vilkaviškio vyskupijai — kun. Kostas Ambrosas, Telšių vyskupijai — kun. Bernardas Talaišis, Panevėžio vyskupijai — kun. Jonas Jurgaitis, Kaišiadorių vyskupijai — kun. Bronius Bulika. Užsienio lietuviams kunigams ir pasauliečiams vadovavo vysk. Antanas Deksnys.

- Nijolė Sadūnaitė, būdama Sibire, gaudavo po 10 - 20 laiškų kasdien. Grįžus į Lietuvą, laiškų pradėjo visai negauti — jie buvo konfiskuojami.

- Vengrijoje pirmą kartą komunistinė vyriausybė leido Bažnyčiai įsteigti poilsio namus pasauliečiams seneliams.

- Milano universitetas Italijoje, minėdamas savo 60 m. sukaktį, suteikė garbės daktaro laipsnius 8 pasaulinio garso asmenims, jų tarpe ir motinai Teresei, Kalkutoje. Literatūros garbės doktoratas suteiktas Krokuvos universiteto lenkų literatūros profesorui Ulewicz.

- Apie 100 apgavikų, persirengusių kunigais, vaikšto San Diego vyskupijoje, rinkdami sau "aukas". Toje vyskupijoje iš viso tėra 275 katalikų kunigai. Apie tai perspėjo vyskupijos vadovybė, ir policija pasidarė budresnė.

- Austrijos katalikų organizacija MIVA misijų stotims pasiuntė 319 automobilių, tuo būdu patenkindama du trečdalius misininkų pageidavimų turėti automobilius misijų darbui. Iš viso ši organizacija nuo savo įsisteigimo 1949 m. misininkams jau pasiuntė 3.307 automobilius.

- Vysk. Edward Walsh, Maryknoll vienuoliškos bendrijos narys, buvęs jų generalinis vyresnysis, mirė liepos 29 d., sulaukęs 90 m. amžiaus. Jis bu-

vo misininkas Kinijoje, komunistų nuteistas 20 m. kalėti, bet išleistas po 12 metų. Buvo gimęs 1891 m. Cumberlande, Md. Per visą kalinimo laiką komunistai teleido tik vieną kartą jį aplankyti, kai atvyko jo brolis.

- JAV Katalikų mokytojų sąjunga atsiskyrė nuo bendrosios sąjungos, nes bendroji labai priešinasi, kad būtų leista tėvams, leidžiantiems vaikus į privačias mokyklas, mokslo mokesčių atskaityti nuo mokesčių.

- Motina Teresė šiemet atidarė du savo įsteigtos vienuolijos namus Egipte globoti neturtinguosius ir apleistuosius.

- Jugoslavijos vyskupai paskelbė ganytojišką laišką, kritikuodami ir atmesdami komunistų pareigūnų neteisingus priekaištus ir pabrėždami reikalą laikytis religijos laisvės, kaip tai yra garantuota Jugoslavijos įstatymais. Šiam pareiškimui progą sudarė Kroatijos prezidento Blazevic pasisakymai prieš kardinolą Stepinač, mirusį Zagrebo arkivyskupą.

- JAV-se yra daugiau kaip 50 milijonų katalikų, 22½% visų gyventojų. Čia yra 33 arkivyskupijos ir 138 vyskupijos. Kunigų apie 58.400, vienuolių 123.000, kandidatų į kunigus yra 12.468, veikia 88 vyskupijų seminarijos. Didžiausia arkivyskupija — Čikagos.

- Čekoslovakijoje 12 metų išlaikyti kalėjime du kunigai, kaip skelbia italų laikraštis "Avvenire", dabar paleisti. Vieno jų vardas Rudolf English, kito pavardė nepaskelbta. Abudu vokiečiai iš Vakarų Vokietijos. Jie buvo suimti, kai aplankė kalinamas seses vienuoles.

- Prezidentas Reagan pritarė katalikų šalpos organizacijos planui supirkti iš JAV vyriausybės turimų maisto perteklių naujas siuntas į Lenkiją. Tuo reikalu su prezidentu kalbėjosi Filadelfijos kardinolas John Krol. Siuntoms į Lenkiją bus galima pigesnėmis kainomis gauti miltų, pieno miltelių, sūrių, sviesto.

- Vatikano naujas metraštis skelbia, kad pasaulyje yra 763.644.000 katalikų. Padaugėjo 24 milijonais. Katalikai sudaro 17,8% pasaulio gyventojų. Kunigų skaičius padidėjo.

- JAV-se 1979 m. buvo 222.666 vedybos, kur abu susituokiantieji buvo katalikai, ir 126.548 vedybos, kur tik vienas susituokiančių buvo katalikas.

- Indonezijoje yra penki milijonai katalikų. Jie sudaro 3½% visų gyventojų. Katalikus aptarnauja 1554 kunigai, kurių 892 yra jau vietinės kilmės, o iš 27 vyskupų net 18 yra vietiniai. Indonezijos gyventojų dauguma — apie 90% — yra musulmonai.

- Vatikano komisijos religiniams santykiams su Islamu pirmininkas arkiv. Jadot musulmonų šven-

tės Ramadano proga specialiu pareiškimu kreipėsi į viso pasaulio musulmonus, krikščionių brolius, sveikindamas juos ir išreikšdamas pagarbą dėl jų tvirto tikėjimo.

- Pietų Korėjoje suplanuota pastatyti didžiausią pasaulyje bažnyčią. Ji bus pavadinta Tautų šventove, kainuos apie 100 mil. dol. Jos grindų plotas užims 24 akrus, ir joje tilps pusė milijono žmonių. Numatoma baigti 1984 m. Šio projekto finansavimu rūpintis protestantas pramonininkas Kim Chul Ho.

- Popiežius Jonas Paulius II telegrama pasveikino Valijos princą ir jo žmoną Dianą Spencer jų vedybų proga. Jų sutuoktvių metu Šv. Pauliaus anglikonų katedroje, Londone, pirmą kartą anglikonų Bažnyčios istorijoje, dalyvavo ir Westminsterio katalikų arkivyskupas Basil Hume, kuris buvo pakviestas pamaldų metu paskaityti jaunavedžiams specialią maldą.

- Šv. Vincento a Paulo gimimo 400 m. sukakties proga popiežius Jonas Paulius II pasiuntė to šventojo įsteigto lazaristų vienuolyno vyresniajam McCullen specialų laišką, kuriame iškėlė šv. Vincento ypatingą veiklą labdaros ir socialinėje srityje.

- JAV katalikų šalpa pasiryžo nupirkti 20 mil. svarų pieninių produktų ir pasiųsti į Lenkiją.

- Per 1980 m. slaptai iš Hong Kongo į Kiniją buvo įgabenta apie 500.000 egzempliorių Šventojo Rašto.

- Azijoje iš 2,5 bilijono gyventojų yra arti 100 milijonų krikščionių, iš kurių apie 70 milijonų katalikai.

- Arkiv. Josef Tomko, pasaulio vyskupų sinodo generalinis sekretorius, atvykęs į JAV, lankydamas savo tautiečius slovakus, skatino juos neužmiršti savo gimtųjų šaknų ir nebijoti kartu su "God Bless America" dainuoti ir "Slovakas esu ir slovakas būsiu", nes tos dainos nėra priešingos, o viena kitą papildo. Slovakų suvažiavime jis priminė, kad Jonas Paulius II yra JAV-se pabrėžęs, jog kiekvienos tautybės palikuonys turi teisę ir pareigą puoselėti savo tautybės lobį.

- Žymaus katalikų rašytojo Hilaire Belloc biblioteką su visais rankraščiais įsigijo jėzuitų vadovaujama Bostono kolegija. Susidarė keletas šimtų dėžių. H. Belloc yra profesoriovęs Notre Dame ir Fordhamo universitetuose.

- El Salvadoro vysk. Pedra Aparicio y Quintilla, kalbėdamas grupei Kalifornijos universiteto studentų Berkeley mieste, pažymėjo, kad komunistinės jėgos naudoja Kubą savo karine baze prieš Salvadorą. Anot vysk. Quintilla, jei Salvadoras prieš komunistinį puolimą neišsilaikys, tai per 10 metų visa Centro Amerika pateks į komunistų rankas, ir tada komunistinės kovos priesmesiančios į JAV.

DVIDEŠIMT TREČIASIS "LAIŠKŲ LIETUVIAMS" KONKURSAS

Jau dvidešimt trečią kartą skelbiame straipsnio konkursą. Siūlome dvi temas: 1. *Kunigo įtaka žmogaus (mano) tikėjimui.* 2. *Pavyzdžio galia.* Šios abi temos yra panašios. Manome, kad jos yra aktualios ir įdomios. Dažnai tenka išgirsti, kad tas ar kitas kunigas savo tinkamu žodžiu, elgesiu ar pavyzdžiu vieną ar kitą patraukė prie uolesnio tikėjimo praktikavimo. Deja, taip pat kai kurie skundžiasi, kad kokio nors kunigo netaktiškas elgesys jį atstūmė nuo tikėjimo. Rašant šia tema, galima panagrinėti, kokią įtaką kunigas savo elgesiu daro aplamai žmogaus tikėjimui, bet į skliaustelius įdėjome žodį "mano", tad galima rašyti apie savo asmeniškų pergyvenimų ar asmenišką patirtį. Antroji tema yra bendresnio pobūdžio, čia galima kalbėti ne tik apie kunigo, bet apie kiekvieno žmogaus pavyzdį. Pavyzdžio galia tikrai yra didelė. Lotyniškas posakis teigia: "Verba movent, exempla trahunt" (Žodžiai sujudina, o pavyzdžiai patraukia).

Šias temas būtų galima rašyti ir beletristine forma — parašyti kokį nors apsakymėlį, išryškinant vienos ar kitos temos mintį.

Straipsnis turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir, įdėjus į atskirą vokelį savo tikrąją pavardę, adresą bei telefoną, atsiųstas redakcijai iki 1982 metų kovo mėn. 1 dienos.

Už geriausius rašinius skiriamos keturios premijos: I — 150 dol. (mecenatai Sofija ir Gediminas Mickevičiai), II — 100 dol. (mecenatas Juozas Vembrė), III — 75 dol. (mecenatas Vytautas Vizgirda), IV — 50 dol. (mecenatė Stefanija Rudokienė).

Laimėtojams premijos bus įteiktos "Laiškų lietuviams" metinėje šventėje balandžio mėn. 18 d., Atvelykio sekmadienį, 4 val. po pietų Jaunimo Centro didžiojoje salėje, kur bus iškilminga vakarienė ir įdomi meninė programa, kurią atliks solistė Anita Pakalniškytė ir Manigirdas Motekaitis.

TRECIOJI "LAIŠKŲ LIETUVIAMS" EKSKURSIJA

Kaip jau praėjusiame numeryje buvome paskelbę, ateinančiais metais organizuojame kelionę į Portugaliją, Ispaniją, Prancūziją ir Maroko. Rašėme, kad ekskursija prasidės apie birželio 20 d. ir tęsis tris savaites maždaug iki liepos 11 dienos. Šiai numatyta datai atsirado didelė kliūtis — nuo birželio 12 iki liepos 12 dienos Ispanijoje vyks pasaulinės futbolo rungtynės, tad tuo metu Madride visi viešbučiai užimti. Ką daryti? Nutarėme keliauti vėliau; pradėtume kelionę pradžioje liepos. Dabar vedame derybas su oro linijomis. Kai tik sužinosime datą, tuoj pranešime spaudoje. Kelionė su visomis išlaidomis, kaip jau rašėme, kainuos apie 2300 dol. Norintieji keliauti praneškite "Laiškų lietuviams" redakcijai.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Jonas Vizbaras-Sūduvas. ALSĖNŲ KUNIGAİKŠTYTĖ. "Draugo" premijuotas romanas. Aplankas dail. Dainos Žemliauskaitės. Išleido Lietuviškos knygos klubas 1981 m. 288 psl., kaina 8 dol.

Adolfas Markelis. NEBAIGTOJI SIMFONIJA. Novelių rinkinys. Aplankas ir viršelis dail. Zitės Sodeikienės. Išleido Lietuviškos knygos klubas 1981 m. 125 psl., kaina 6 dol.

Lietuviškas, Vatikane atliktas popiežiaus Jono Pauliaus II enciklikos "Redemptor Hominis" vertimas. Išleido Amerikos Kunigų Vienybė. 94 psl., kaina 3 dol. Galima užsisakyti šiuo adresu: 351 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207.

S.A. Foglein. THE AGE OF "ONE FOLD AND ONE SHEPHERD" IS COMING. Vengrų emigranto parašyta knyga apie įvairias pranašystes. Kas domisi pranašystėmis, čia jų ras apščiai: Mikaldos, Fatimos, įvairių šventųjų ir t.t. Knygą (190 psl.) galima užsisakyti pas autorių (kaina 4.95 dol.) šiuo adresu: P.O. Box 844, Mountain View, CA 94042.

Jauno moderniosios muzikos kompozitoriaus Aleksandro Stanke-Stankevičiaus kūrinių plokštelė. Vienoje plokštelės pusėje yra "C'est bon" — dainuoja pats kompozitorius, o antroje — "Love L.A.", instrumentalinis džiazų kūrinys. Plokštelės kaina su persiuntimu — du amerikietiški doleriai. Galima užsisakyti šiuo adresu: Aleksandras Stankevičius, 672 Victoria Ave., Westmont, Que., Canada H3Y 2R9.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakarlis. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Telef. 737-8400. Nekalto Prasidėjimo Šv. Marijos Seserų spaustuvė, Putnam, CT 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.